

משרד החינוך
המנהל הפדגוגי
האגף לחינוך יסודי
היחידה לשוויון בין המינים בחינוך

שוויון דיבור

לבית הספר היסודי

הממונה על היחידה לשוויון בין המינים: אושרה לרר שייב

כתיבה:

ד"ר אורנה מרקוס בן צבי

איילת צביאל

אתי רותם

חי אלטרז

טובה סגל

ד"ר יעל דורון

לילי סלצברג

מיה משעול

מיכל שרף

סוהא חלבי

סמדר גלעד

ענבל רז

צילה פתאל

שירלי אקרמן

תכלול ורצף:

מיה משעול

שירלי אקרמן

ייעוץ פדגוגי:

רותי זוסמן

עריכת לשון:

יעל לביא-בליוויס

סמדר גלעד

עיצוב גרפי:

גלית סבג "טו דו דיזיין"

הוצאה לאור:

גף הפרסומים, משרד החינוך

ה'תשע"ז 2017

התכנית 'שווה דיבור' - שיח עכשווי בסוגיות מגדר ושוויון בין המינים נמצאת במלואה באתר של היחידה למגדר ולשוויון בין המינים במשרד החינוך, ובאתר גישה לקישורים שבחוברת.

5	דבר מנהלת אגף א לחינוך יסודי
6	הממונה על שוויון בין המינים בחינוך
7	מבוא
9	רציונל התכנית
10	מאפייני גיל בראייה מגדרית
12	מטרת התכנית
13	מושגי יסוד
15	שיעור פתיחה
19	בין מין למגדר - שיעורים 2 - 3
26	דימויים של נשים ושל גברים במדיה - שיעור 4
30	מגדר באגדות ילדים - שיעור 5
32	שפה ומגדר - שיעור 6
35	משחקים ותרבות הפנאי - שיעור 7
39	מקצועות ותפקידים בחברה - שיעור 8
46	איך אני אהיה מה שאני רוצה להיות - שיעור 9
51	תפקידים במשפחה - שיעור 10
56	היא-סטוריה - שיעור 11
58	קבוצת השווים המגדרית שלי - שיעור 12
60	יחסי חברות בין בנים לבנות - שיעור 13
63	הומו זה לא קללה - שיעור 14
69	סיכום התהליך - שיעור 15
74	'שווה דיבור בציבור' - משימה להערכה חלופית
83	שבוע מגדר במוסדות החינוך
87	הצעה לשיעור - נשים בתרבות ישראל
89	הצעה לערב בנות כיתתי
94	הצעה לשיעור - אמנות ומגדר

דבר מנהלת אגף א' לחינוך יסודי

נושא המגדר והשוויון בין המינים נמצא במרכז סדר היום הציבורי בעולם המערבי: קידום נשים וילדות בחינוך הוא יעד מרכזי מבין היעדים שהציבו האו"ם וארגון OECD.

מדינת ישראל, המחויבת לאמנות האו"ם ולהחלטות ה-OECD, עושה בשנים האחרונות מאמצים לקדם את השוויון המגדרי בתחומים רבים, וביניהם בתחום החינוך, המשקף אף הוא פערים בולטים בין בנים לבנות.

על-פי דוח ABC (Aptitude, Behaviour, Confidence) של ה-OECD על שוויון מגדרי בחינוך: כישרון, התנהגות, ביטחון – ניתוח ממצאי פיזה והמלצות עבודה נמצא, כי פערי המגדר בחינוך אינם נובעים מסיבות מולדות או מהבדל בכישורים, אלא מהעמדות של התלמידים ושל התלמידות כלפי למידה והתנהגותם/ן בבית-הספר, מהדרך שבאמצעותה הם/ן בוחרים/ות לבלות את שעות הפנאי שלהם/ן, ומן הביטחון ביכולות שלהם כתלמידים וכתלמידות.

התכנית 'שווה דיבור' מבקשת להקנות לתלמידות ולתלמידים כלים לקריאה ביקורתית של המציאות המגדרית, ולהמיר את התפיסות המקובלות בתפיסה שוויונית, המאפשרת לבנות ולבנים מימוש עצמי מלא, ללא מחסומים מכל סוג שהוא. במילים אחרות, התכנית מבקשת לטפח תפקודי לומד ולומדת באמצעות תכנים וסוגיות בתחום המגדר.

התכנית איננה ממוקדת בהקניית ידע, אלא בהגברת המודעות לסוגיות מגדריות, בבירור ערכים ותפיסות אישיות וחברתיות, בטיפוח חשיבה ביקורתית, ובשחרור מודע מהבניות חברתיות לשם מימוש עצמי.

אנו בטוחים, כי הגברת המודעות לסוגיות מגדריות, הן של המורים והמורות והן של התלמידים והתלמידות, תוך קידום למידה משמעותית בדגש על תפקודי הלומד, תצמצם בהכרח פערים מגדריים בתחום ההישגים, תטפח כישורים אישיים ותחושת מסוגלות בקרב בנים ובנות, ותוביל בעתיד לבניית חברה שוויונית, צודקת ובטוחה יותר לבניה ולבנותיה.

בברכה,

אתי סאסי

מנהלת אגף א' לחינוך יסודי

דבר הממונה על שוויון בין המינים בחינוך

תפיסת שוויון ערך האדם וכבודו והעמדתו כערך מרכזי במערכת החינוך עם הבנת חשיבותו במדינה דמוקרטית ומתקדמת, מחייבות אותנו להבנות תפיסות חדשות המגלמות בתוכן את הערכים הללו גם בהקשר המגדרי.

התכנית 'שווה דיבור' - שיח עכשווי בסוגיות מגדר ושוויון בין המינים, שנבנתה על-ידי אנשי מקצוע ומוגשת בזאת לפניכם, מבקשת להנחיל תפיסות אלה באמצעות התכנים המוצעים לכל שיעור, ובאמצעות דרכי ההוראה והחווייה במרחב הבית-ספרי. העולם המודרני והגלובליזציה מזמנים אפשרויות רבות לכלל האנשים, אך יחד עם זאת חושפים את הקשיים ואת חוסר המימוש של אותן אפשרויות מסיבות חברתיות, תרבותיות וסטריאוטיפיות. נשים עודן קבוצה מוחלשת בעולם וגם בחברה הישראלית מבחינות רבות. קבוצות בעלות נטיות מגדריות שונות עודן מקושרות לדימויים שליליים, והאלימות הננקטת כלפי אותן קבוצות מתבטאת באופנים רבים מדי יום.

התכנית נוצרה מתוך ההבנה, כי נושא המגדר נוגע לכל רובדי החיים של התלמידות והתלמידים וקשור באופן ישיר לחברה, לתרבות ולפוליטיקה. מעצם היותו אחת מהזירות המכוננות ביותר בחיי התלמידים והתלמידות משמש המרחב הכיתתי במה אידיאלית להצפת הנושאים וליצירת תהליכי עומק לבחינת הנושא ולעיצוב עמדות מודעות ושוויוניות יותר בקרב התלמידות והתלמידים.

גיל ההתבגרות מתאפיין בבחינת זהות ה'אני', בחיזוק חשיבות קבוצת השווים ובצעדים ראשוניים בעולם המבוגרים המרובה בצמתים של קבלת החלטות שישפיעו על עתיד התלמידים והתלמידות, שיעצבו את האדם הבוגר ואת האיש הבוגרת ומתוך כך את החברה. תקופה זו בחיי התלמידים והתלמידות מזמנת שעת כושר חסרת תקדים לדון בסוגיות מגדריות, שבה רלוונטיות לחייהם/ ובאות לביטוי בחיי היום-יום שלהם/ בכל מפגש והתרחשות חברתית.

התכנית נוגעת ביריעה רחבה מאוד של נושאים אקטואליים ורלוונטיים כדי לאפשר את התאמתם לאלה המעסיקים את הכיתה ואת המנחה. מטרתה ליצור שיח מעמיק ורחב ככל האפשר בכיתה, ועל כן חשוב לתת את הדעת על האופן שבו היא תונחה ועל האווירה שתשרה השיחה לא פחות מאשר על התוכן עצמו. חוויית התלמידות והתלמידים בכיתה ובסדנאות שהתכנית מציעה ואחריה, תעצב את התודעה לא פחות מן המסרים שיועברו בה. היא תחזק תפיסות שוויוניות ומודעות מגדרית בקרב החברה בבית-הספר בכלל, ותאפשר יצירת מרחב ולגיטימציה לשונות ולגיוון המגדרי. וזאת, באמצעות הקניית כלים ביקורתיים וערכיים ויישומם בחיי היום-יום בבית-הספר ומחוצה לו.

אנו מקווים שתמצאו שימוש בחוברת זו והיא תסייע לכם בפיתוח ובקידום השיח השוויוני בכיתה.

בברכה,

אורח לך-שייב

הממונה על שוויון בין המינים בחינוך

'שווה דיבור' - שיח עכשווי בסוגיות מגדר ושוויון בין המינים, היא תכנית סדנאית הפועלת בבתי-הספר היסודיים והעל-יסודיים ומופעלת על-ידי המורים והמורות בבית-הספר. תכנית זו נולדה מתוך הצורך לשיח מעמיק בסוגיות של מגדר ושל שוויון בין המינים, שהן אקטואליות ורלוונטיות מאוד לעולמם של התלמידים והתלמידות ולחברה הישראלית בכלל.

עקרונות הפעולה של התכנית

1. המעשה החינוכי במיטבו הוא בידי מחנכות ומחנכי הכיתות, באמצעות הקשר האינטימי והישר שלהם עם התלמידים ועם התלמידות. קשר רציף זה הוא עקבי ומשמעותי ויכול לעורר דיון ושיח עמוקים ושינוי עמדות.
2. לפיכך, הכשרת מורות ומורים בתחום המגדר אמורה לחולל תמורה בכיתה שבה נערכות הסדנאות ובתוך בית-הספר, על-ידי המורים והמורות שישתתפו בתכנית, כדי שהשאיפה לשוויון בין מינים תהפוך חלק מהוויית בית-הספר: בארגונו, בעיצוב הסביבה הלימודית שלו, בשפה ועוד. העיסוק במגדר קשור לתרבות, לחברה ולפוליטיקה. דיון זה חייב להיערך ברגישות תרבותית וחברתית כלפי אוכלוסיית היעד של התלמידים והתלמידות. חשוב, שתכנית זו תותאם לכל מוסד ומוסד על מאפייניו הייחודיים. המורה בכיתה משמש/ת עבור התלמיד והתלמידה מודל להשראה ולחיקוי בתחומים רבים, כמו גם בתחום המגדר. חשוב, שאיש ואשת החינוך יהיו מודעים לכך, ויתווכו בין התפיסות שהיו מקובלות בעבר ביחס למגדר, לבין התפיסות הקיימות והרצויות היום. חלק מהכשרת המורים והמורות יעסוק גם בפן אישי זה.
3. הסדנאות המפורטות בתכנית מכילות הצעות ואפשרויות למתודות וללמידות חקר. על המורה שמנחה את הסדנאות להתאימן לכיתה ולבחור מתוך ההיצע את הפעילויות המתאימות לכיתה. סדר הרציונל איננו היררכי מלבד שיעורי הפתיחה, שמבנים את המושגים הבסיסיים ואת תיאום הציפיות ולכן חשוב שיהיו ראשוניים.
4. בתכנית מוצעות סדנאות לתלמידים ולתלמידות בכיתות ה'-ו'. תכנית זו מביאה בחשבון את מאפייני הגיל ואת הסוגיות המעסיקות את התלמידות והתלמידים בגיל זה בזירות חיים שונות.
5. הסדנאות פונות הן לתלמידים והן לתלמידות, ויש לתת מקום לשיח וללמידה על ההבניות החברתיות של כל מגדר ולשיח המשותף ביניהם.

6. שבוע מגדר הוא הצעה לסדנאות נוספות שניתן לשלבן בתכנית 'שווה דיבור' או לייחד לו שבוע בתכנית בית-הספר שכולו עשייה והסתכלות מגדרית.
7. לוח השנה מזמן התייחסות לנקודות ציון של מאורעות, אישים, ימי חג ומועד, אזכורים בין-לאומיים שמציבים במרכז את ההיבטים המגדריים כמו יום האשה הבין-לאומי (8 במרס) וקריאה במגילת רות.
8. ההתייחסות להיבט המגדרי בטקסים, בסמלים ובריטואלים השנתיים מוסיפה ומעשירה את ההסתכלות האוניברסלית והאנושית.

הזכות למימוש ולהגשמה עצמית הם ערכים מהותיים בחברה נאורה, דמוקרטית ומתקדמת. שוויון ערך האדם וכבודו מחייבים אותנו, אנשי ונשות החינוך, לבדוק את עצמנו כל פעם מחדש ולהתמודד עם החסמים השונים העומדים בפני התלמידים והתלמידות בבואם לבחור את דרכם בחיים.

בפועל, הצדק החברתי ושוויון ההזדמנויות אינם מגיעים תמיד לידי מימוש. הבניות חברתיות, תפיסות תרבותיות, סטריאוטיפים מגדריים, והיררכיות פוליטיות, חברתיות וכלכליות, הם חלק מהחסמים העומדים בפני הפרט בחברה.

מטרת-העל של התכנית המוצעת היא להקנות כלים לקריאה ביקורתית של המציאות, ולהמיר את התפיסות המקובלות בתפיסה חינוכית שוויונית, המאפשרת לבנות ולבנים מימוש עצמי מלא ללא מחסומים מכל סוג שהוא.

תכנית זו משתלבת בעקרונות הלמידה המשמעותית, באשר היא בנויה על רצף של שיח לימודי ערכי בסוגיות חברתיות ומגדריות מהותיות ורלוונטיות לפרט, למוסד הלימודי ולחברה בכללותה.

התכנית עוסקת בסוגיות רלוונטיות לגיל המודרך, והיא נושקת לסוגיות אישיות, חברתיות, ופוליטיות שהן חלק בלתי נפרד ממציאות החיים, היא מזמנת אינטראקציה בין הלומדים והלומדות ומתכתבת עם עולמם/ן החברתי והתרבותי.

התכנית מותאמת לשונות האישית, החברתית והתרבותית, ומעודדת את המשתתפים ואת המשתתפות להעלות תכנים מעולמם/ן, לאתגר את תפיסותיהם/ן, לפתח שיח ביקורתי ולערוך דיאלוג עם עצמם/ן, עם קבוצת השווים ועם המורים והמורות המשמעותיים/יות ביחס לתוכני התכנית.

התכנית מעודדת את התלמידים והתלמידות לחקור את הנושא בכוחות עצמם/ן בליווי מדיומים שונים ומגוונים בתהליך למידה אישי וקבוצתי.

מאפייני גיל בראייה מגדרית

מגיל צעיר מוטבע בילדים ובילדות ידע על תפקידי המינים: כבר בגיל 2 עד 3 משתמשים ילדים וילדות במונחים 'ילד' ו'ילדה' כתוויות סיווג פשוטות. בגיל 4 לערך מתחילים הילדים והילדות לפתח את הרעיון, ש'בנות' ו'דברים של בנות' מנוגדים בדרך כלשהי ל'בנים' ו'דברים של בנים'. החל מגיל 3 נוצרת בקרבם הנטייה להתבדלות של המינים. בנות מעדיפות בנות ובנים - בנים. בגילאים 4 - 5 מתבססות העמדות הסטריאוטיפיות.

תקופת בית-הספר היסודי מתאפיינת בתהליך התבגרות של הילד והילדה, הן מבחינה ביולוגית והן מבחינת גיבוש הזהות העצמית הייחודית (האני). בתהליך עיצוב האישיות מושפעים הילד והילדה מסוכני הסוציאליזציה: המשפחה הגרעינית והמורחבת, מערכת החינוך, קבוצת השווים, צעצועים ומשחקים, סרטים, פרסומות, טלוויזיה, אינטרנט וכדומה.

לנגד עיני הילדים והילדות מוצבים מודלים להזדהות הלקוחים מתוך העולם הווירטואלי, סדרות בטלוויזיה, סרטים וכדומה. המסרים התרבותיים והחברתיים המציפים את הבנות והבנים, ביחס למאפייני הנשיות והגבריות, מופנמים על-ידם, והם הופכים להיות עמוקים ומוטבעים בהם, בבחינת 'טבעיים' ומובנים מאליהם, כפי שהמאפיינים הביולוגיים הם טבעיים.

נוכל להבחין בהבדלים בין המינים בגיל בית-הספר תוך כדי התבוננות בחצר בית-הספר. לבנים נוכחות דומיננטית במרחבים הציבוריים בבית-הספר. הם 'שולטים' במגרשי המשחקים ובשטחים הציבוריים. משחקי הבנים מאופיינים במאבק על שליטה, על מקום פיזי ועל פיקוד. הבנות מעדיפות משחק חברתי, שקט בדרך כלל, בפינות שונות של בית-הספר ובמסדרונות, אינן רוכשות מיומנויות במשחקי מרחב כמו גם במשחקים המפתחים ראייה טכנית ותפיסה מרחבית. הן מתאפיינות בשאיפה ובחתיירה להרמוניה, לאווירה טובה ולפתרון בעיות בדרך של גישור, של פיוס ושל השכנת שלום.

עם סיום שלב הילדות התיכונה, כיתות ג', ד', והמעבר לכיתות ה' ו-ו', פעילים הילדים והילדות בטווח רחב של 'תפקידי גדולים' בחברת הילדים, בתפקידים חברתיים שונים כחברים/ות לכיתה, לתנועה, בחוגים ובתפקידים בשכבת הבוגרים/ות בבית-הספר. כיחידים/ות או בקבוצות קטנות הם יוצאים לפעילויות פנאי ללא ליווי מבוגרים. קבוצת השווים הופכת להיות הקבוצה הדומיננטית ביותר בהעברת מסרים בכלל ומגדריים בפרט.

בתקופת המעבר לחטיבת הביניים מואצת הצמיחה הגופנית והמינית, ומצופה מהמתבגרים ומהמתבגרות להסתגל לשינויים הדרמטיים העוברים עליהם תוך שמירה על רציפות בחוויית העצמי למרות השינוי.

השינויים הביולוגיים והשלכותיהם החברתיות מעוררים שאלות כגון: איך אני נראה/ית? מה אני משדר/ת? מהו המקום שלי בקבוצת השווים? מה דעתי על...? מה אני מרגיש/ה? מהן היכולות שלי? במה אני טוב/ה? עד כמה אני מפנים/מה ציפיות חברתיות מנשים ומגברים ועוד.

בגיל ההתבגרות מאמצים המתבגרים והמתבגרות ביתר שאת מאפיינים סטריאוטיפיים חברתיים של 'נכון' ו'לא נכון' בהתנהגויות מגדריות. הבנות והבנים מחקים את התנהגותם של גיבורי התרבות ומזדהים איתם, ומשווים לעצמם את המראה החיצוני ואת עולם הערכים שאותו הם מייצגים. שונות מגדרית מאיימת מאוד על הפרט בשלב זה, וחריגה של נער או נערה מהנורמה המקובלת זוכה לסנקציה חברתית ולגינוי. לדוגמה, נערה שתבחר בתספורת קצרה תיחשב ל'גברית', המילה 'הומו' תיחשב לקללה קשה ביותר.

השפעת המדיומים התקשורתיים והשימושים השונים ברשת האינטרנט מאפשרים במה נוספת להפצה ולהחמרה של הסנקציות החברתיות, כמו גם לקביעה של 'המודלים הנכונים' - איך אמורים להיראות ולהתנהג בכל גיל.

בתקופה זו בבית-הספר בוחרים התלמידים והתלמידות את תחומי העניין שבהם יתמקדו. בחירות אלה, כמו ההחלטה אילו מקצועות להרחיב, ישפיעו על תפיסת העצמי שלהם/ן ועל יכולתם/ן לבחור במסלול תעסוקתי ואקדמי בעתיד. דווקא בצומת זה שבו על הנער ועל הנערה להכריע בעניין כל כך חשוב, דווקא כאן מערבים את התפיסות המגדריות ומצמצמים מאוד את טווח הבחירה. כישורים ויכולות הם לעיתים מרכיב משני בבחירה, והמגדר לעיתים הוא המרכיב המרכזי. זוהי הסיבה לכך שנמצא בנות מעטות בתחומי הטכנולוגיה.

מטרות התכנית

1. חיזוק תפיסות שוויון ערך האדם וכבודו כבסיס לחברה דמוקרטית.
2. עידוד לחשיבה ביקורתית בהיבט המגדרי וחיבור חשיבה זו לתפיסת העולם הכוללת של התלמיד והתלמידה.
3. הענקת לגיטימציה לשונות ולמגוון מגדרי בהתנהגות, במראה ובבחירות האישיות.
4. הענקת כלים לחשיבה יצירתית בהיבט המגדרי לקראת עיצוב של חברת מופת שוויונית.
5. היכרות עם מאבקי הנשים לשוויון זכויות אדם בעבר ולזכות ההצבעה בארץ ישראל ובעולם.
6. עידוד מעורבות פעילה ואקטיביזם חברתי לצמצום הפערים בין המינים בחברה.

מין (sex)

מושג המתאר את הזכר או הנקבה, על-פי מאפיינים פיזיולוגיים ואנטומיים. לדוגמה: לבנים יש פין ואשכים ולבנות - פות ורחם.

מגדר

באנגלית (Gender) ג'נדר - מושג המתאר את ההבחנות בין המינים התלויות בחברה ובתרבות. מערכת הציפיות מ'גבר' ומ'אישה'. לדוגמה: מאישה מצופה להיות עדינה ורגישה ומגבר חזק ומחוספס¹.

הבניה חברתית

תהליך הלמידה וההפנמה של כל בני האדם מגיל ינקות את התרבות והתפיסות הרווחות. ההבניה החברתית נרכשת דרך אינטראקציות חברתיות בין בני האדם והתרבות שבה הם חיים².

סטריאוטיפים מגדריים

תבניות חשיבה שגורות, נוקשות וכוללניות המייחסות לגבר או לאישה אפיונים, תכונות אישיות והתנהגויות טיפוסיות בשל מינם הביולוגי³. סטריאוטיפים מגדריים לדוגמה: נשים מעוניינות במערכת יחסים זוגית לטווח ארוך, וגברים מעוניינים במין בלבד; גבר צריך להרוויח שכר גבוה יותר, ואילו על האישה לטפל בילדים ובבית.

פמיניזם

מערכת של אמונות ושל רעיונות המשתייכים לתנועה חברתית המתייחסת לאפליית נשים ונאבקת נגדה, על מנת להשיג שוויון זכויות בין נשים לבין גברים⁴.

שוביניזם/סקסיזם

שוביניזם גברי הוא האמונה בעליונות טבעית של המין הגברי ובהצדקת העדפתו על פני המין הנשי⁵.

1 ראו הרחבה של המושג: ויקיפדיה, מגדר

2 ראו הרחבה, ויקיפדיה, הבניה חברתית

3 א' מלאך פיינס, (1998). פסיכולוגיה של המינים. האוניברסיטה הפתוחה.

4 ראו הרחבה ויקיפדיה, פמיניזם

החפצה

התייחסות אל אדם - גבר או אישה - כאל חפץ או כאל רכוש.

אלימות מגדרית

אלימות מגדרית, כמו כל אלימות היא פעולה של כוחנות ושל רצון לשליטה, שמופעלת על רקע מגדרי ובדרך כלל כלפי נשים. נשים חשופות לאלימות מגדרית ברבדים שונים של התרבות שלנו: בתקשורת, בכלכלה, בשפה ובפוליטיקה, ושורשיה כה עמוקים שפעמים רבות קשה לנו להבחין בהם.⁵

לחץ חברתי

שינוי בהתנהגותם של אנשים כתוצאה מקונפליקט בין רצונם לפעול כאוות נפשם, על-פי הרגשתם או כפי שהם מבינים 'נכון' עבורם, לבין הצורך להתנהג כפי שהחברה מצפה מהם.⁷

להט"ב

ראשי תיבות של נטיות מיניות שונות: לסביות, הומואים, טרנסג'נדר, ביסקסואלים.

הומופוביה

פחד או סלידה מהומוסקסואלים ומלסביות, מאורח החיים או מהתרבות שלהם.⁸

5 ויקיפדיה, שוביניזם

6 ראו הרחבה, ויקיפדיה, אלימות נגד נשים

7 ויקיפדיה, לחץ חברתי

8 ראו הרחבה, ויקיפדיה, הומופוביה

שיעור פתיחה

מטרות

1. העמקת ההיכרות של התלמידים ושל התלמידות עם עצמם/ן וזה עם זה.
2. הכרת התכנית 'שווה דיבור' וכללי ההתנהגות המצופים מן האנשים.

יעדי ביצוע

1. התלמידות והתלמידים יבררו ויציגו תכונות חיצוניות ותכונות פנימיות של עצמם, של חבריהם ושל חברותיהם.
2. התלמידות והתלמידים ידגימו מעשים המבטאים את כללי ההתנהגות המצופים מהם במהלך העיסוק בתכנית.

למורה

בסדנה זו ננסה לעמת את התלמידים והתלמידות עם מושגים: תכונות אופי - האדם ופנימיותו והרושם החיצוני שמשאיר עלי אדם בעת המפגש עימו. המגדר של האדם משפיע גם על הרושם החיצוני שמותיר בנו האדם במפגש. לא חייבת להיות התאמה בין הרושם החיצוני לבין התכונות של האדם ופנימיותו.

"אני רוצה להיות בקוואלם לבו
אברים ונשים אינם מואבאים
על ידי תפקיד מאדרי"
(צ'ימאנדרי נאוצ'י אדיצ'י)

מהלך הסדנה

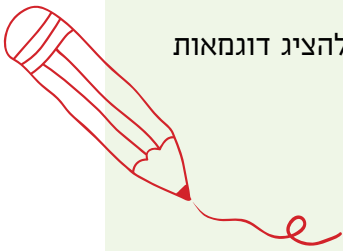
1. **נערוך יחד עם התלמידים והתלמידות רשימה של תכונות אופי על הלוח. נחלק את הכיתה לשתי קבוצות ונבקש מהם לחלק את רשימת התכונות לשתי קטגוריות ולתת לכל קבוצה כותרת.**
2. **ניתן לכל קבוצה להציג את החלוקה שלה ונברר:**
 - לפי מה חילקת את התכונות?
 - איזו מן הרשימות היית רוצה לאמץ לעצמך כתכונות שמגדירות אותך?
 - אילו תכונות היית מוסיפה/ה לרשימות?
 - האם יש תכונות שיכולות להיות שליליות וחיוניות כאחד? במה זה תלוי?
 - האם יש אדם בעל תכונות טובות בלבד? האם יכול להיות אדם כזה?
 - האם ישנן תכונות שמתאימות לבנים או לבנות?
3. **נחלק לכל התלמידים והתלמידות כלי כתיבה ו-3 פתקים. על כל אחד ואחת מהם לרשום בפתק 3 תכונות טובות שלהם עצמם. מדובר בתכונות אופי.**
4. **נאסוף את הפתקים, נערבב אותם ונניח במרכז החדר.**
5. **נבקש בכל פעם מתלמיד או מתלמידה לקחת פתק ולנסות לנחש מי כתב אותו.**
6. **דיון קצר**
 - מה הרגשת כשנודע לך מה חושבים עליך החברים והחברות?
 - האם אכן זו התכונה הטובה שלך בעיני אחרים?
 - האם הרגשת שהחברים לכיתה מכירים אותך? כיצד?
 - האם הרגשת שאת/ה מכיר/ה את חבריך ואת חברותיך לכיתה? מדוע?
 - האם הבנים והבנות כתבו תכונות שונות? מדוע?

7. סיכום

חשוב מאוד שבכיתה נכיר זה את זה טוב ככל האפשר.
אמון והיכרות הדדית יעזרו לנו ללמוד יחד ולהרגיש בנוח זה לצד זה.

במהלך הסדנאות נלמד ונדון בסוגיות שקשורות לשוויון בין המינים ומהי המשמעות של היותי בן או בת בעולם. אין תשובות נכונות או לא נכונות, המטרה היא לעורר את המחשבה ולהיות פתוחים לדעות של האחרים/ות בכיתה.

נכתוב את כללי הסדנאות על הלוח ונדון בהם. נבקש מן התלמידים ומן התלמידות להציג דוגמאות מחייהם/ן הממחישות את הכללים.

כללי התנהגות במהלך הסדנאות:

- יש להתנהג בצורה מכבדת ומכובדת: להקשיב לכל מה שנאמר ונשאל, להימנע מהערות מלגלות או מעליבות ולהתייחס לחבריי כפי שהייתי רוצה שיתייחסו אלי.
- אין שאלות שאסור לשאול! אנחנו כאן כדי ללמוד, וחוסר ידיעה אינו סיבה לבושה.
- איש לא יציג כדוגמה מישהו מהחברים או מהחברות, בין אם הוא או היא שווה בחדר ובין אם לאו.
- מה שידובר בחדר יישאר איתנו ולא יהפוך לשיחה עם תלמידות או עם תלמידים אחרים.
- מטרת המפגשים היא ללמד ולהעניק תחושת ביטחון בעזרת הידע שברשותנו. במידה שמשהו לא ברור או לא מובן ובכל זאת לא נעים לשאול, ניתן בהחלט לגשת בסוף הסדנה ולשאול באופן פרטי.

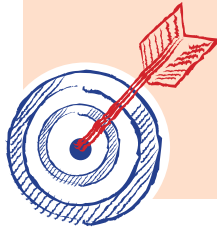
נספח א'
רשימת עצי אמונה

מוסריות	עקשנות
רגישות	בוגדנות
פשרנות	עצלנות
כשרון	חוסר סבלנות
משקיענות	קמצנות
שחצנות	חוסר התחשבות
תחרותיות	צעקנות
סכסכנות	אי-נכונות להודות בטעויות
שטחיות	יהירות
נטייה לפגוע	נאמנות
חוסר רגישות	עזרה לזולת
אטימות	יכולת הקשבה
סרבנות	סובלנות
הקפדה על סדר	נדיבות
הקפדה על ניקיון	התחשבות באחרים
עדינות	יצירתיות
צייתנות	חוש הומור
אסרטיביות	שקט נפשי
רכות	מופנמות
גסות רוח	צניעות
טוב לב	ביטחון עצמי
תוקפנות	כריזמה
	יסודיות

בין מין למגדר

מטרות

1. הבחנה בין מין למגדר
2. בירור עמדות ביחס לציפיות מגדריות
3. טיפוח שיח פתוח וחוויתי

יעדי ביצוע

1. התלמידות והתלמידים יסבירו את ההבחנה בין מין למגדר.
2. התלמידות והתלמידים יבררו את עמדותיהם ביחס לציפיות מגדריות.
3. התלמידות והתלמידים יתארו חוויה של חופש בעיצוב זהותם כגן או כבת.
4. התלמידות והתלמידים ידונו בשאלות המעסיקות אותם בנושא.

למורה

מגיל צעיר מאוד לומדים הפעוטות את מינם הביולוגי ואת מכלול הציפיות החברתיות המושתתות עליו. שיעור זה הוא מעין סדנת הצטרפות לתהליך. מטרתו לתת בידי התלמידות והתלמידים את הכלים להתבונן במציאות המעוצבת על-ידי בני האדם, להיחשף לתכנים המתוכננים בתהליך ולעודד סקרנות בנושא.

מוצעים כאן שני שיעורים בני 45 דקות כל אחד, שהם שני חלקיו של הנושא.

את לא נולדת אישה
את נעשית אישה
סימון דה-מבואר

מהלך הסדנה (שיעור 2)

1. **נחלק** את הכיתה לקבוצות בנות 3 - 4 תלמידות ותלמידים **וניתן** להם את נספח א'. **ניתן** לחצי מהקבוצות את הכרטיסייה שנוגעת לִבְנֵי ולחצי האחר את הכרטיסייה שנוגעת לבתיה. **חשוב** שלא לשתף בהבדלים במשימות מראש, היות שהם המצע להתבוננות מאוחר יותר על הבדלי התפיסות המגדריות. **נבקש** מהמשתתפים למלא את הכרטיסייה.

פעילות חלופית מקוונת בכיתה המצוידת במחשב/ טבלט לכל תלמיד:

פתיחת לוחות שיתופיים (בכלי השיתופי - linoit) על-ידי המורה: לכל קבוצה לוח - של בְּנֵי או של בתיה.

כל קבוצה תרשום את שמה על הלוח, וכל משתתפ/ת י/תוסיף פתקית משלו/ה העונה לשאלות. לאחר מכן, תערוך הקבוצה דיון על הפתקיות שנתלו על הלוח, ותציין את השונה והדומה בין הפתקיות השונות. מדוע?

לוח שיתופי לִבְנֵי - ראו דוגמה [כאן](#)

לוח שיתופי לבתיה - ראו דוגמה [כאן](#)

מדריך למשתמש בלוח שיתופי linoit - [ראו כאן](#)

2. **נבקש** מהתלמידות ומהתלמידים להציג את מה שכתבו.

- ממה נובעים ההבדלים בתשובות שהוצגו? הרי התקבלה אותה תמונה של פעוט, ובגלל ההבדל במין הביולוגי כבר הותאמו הציפיות השונות.
- נסו להיזכר באירוע שבו אמרו לכם "זה של בנים" או "זה של בנות". מה הרגשתם/ן וכיצד הגבתם/ן?
- מתי, לדעתכם/ן, התגבשה מערכת הציפיות הזו? מדוע? (חשוב לומר - מרגע שיודעים מהו המין היא מתחילה להתגבש אפילו לפני הלידה).

וגם אתה
לא נולדת גבר אלא לומד
להיות כזה

3. **ננסה לברר** מהם דברים 'של בניס' ומהם 'של בנות'.

נציין בכל פעם קטגוריה אחת מאלה המפורטות, **ונשאל** מה מתאים לבן ומה לבת (למורה, כמובן שניתן לשנות או להוסיף בהתאם למה שנראה לך מתאים לתלמידות ולתלמידים).

- צבע לבוש
- צעצועים אהובים
- דמויות להערצה
- צופים או צופות בטלוויזיה
- מקצוע שאוהבים או אוהבות ללמוד
- לבוש
- תחביבים

ננסה לגעת ברבדים עמוקים יותר

- תכונות אופייניות
- מה אומרים לו או לה כשהוא או היא נופלים?
- מה אומרים לו או לה כשהוא או היא בוכים?
- איך מגיבים להשתוללות שלו או שלה?

4. **דיון**

- מה דעתך על ההבדלים שציננת? ננסה לערער על המובן מאליו ולשאל מדוע הוא התקבל.
- האם לדעתך הציפיות משפיעות לטובה או לרעה על התפתחותם של בנות ושל בניס?

5. **לסיכום, נבקש** בסבב מהתלמידות ומהתלמידים לשתף במשהו חדש שגילו.

מהלך הסדנה (שיעור 3)

1. נסמן על הרצפה פס, בצד אחד שלו נניח פתק שעליו כתוב 'נרכש', בצד השני נניח פתק שעליו כתוב 'מולד'. נשאל את התלמידות והתלמידים מהו ההבדל בין המושגים.

2. נבקש מהתלמידות ומהתלמידים לקום ולהתמקם לאחר כל משפט שיוקרא במקום שנראה להם מתאים לאורך הציר.

משפטים:

- בנות יכולות ללדת
- בנות הן רגישות
- לבנים מסת שריר גדולה יותר מאשר לבנות
- בנים הם מנהיגים
- לבנים צומח שיער על הפנים
- לבנות יש שיער ארוך ולבנים שיער קצר

3. **נעצור** לאחר כל משפט, **ונבקש** הסברים להתייבשותם במקום שבחרו. **נעורר** דיון במטרה לפרוץ את המובן מאליו בין מה שהוא ביולוגי למה שהוא נרכש באמצעות חינוך ותרבות - כמו האם בנים יכולים ללדת? האם כל הבנות הן רגישות? וגם מצד אחר - האם כל הבנות יכולות ללדת? האם העובדה שהן לא יכולות ללדת הופכת אותן לגברים? האם גבר שעובר כריתת אשכים איננו גבר? האם אישה שעוברת כריתת חזה איננה אישה? ועוד דוגמאות שאפשר לתת...

4. **נכתוב** על הלוח את המושגים 'מין' ו'מגדר'.

- האם המושגים מוכרים לכם/ן?
- מהו ההבדל ביניהם?
- כיצד הם קשורים למה שעשינו עכשיו?

5. **נסביר**⁹ את המושגים.

למורה

מגדר (באנגלית ג'נדר) - מושג המתאר את ההבדלים בין גבר לאישה שתלויים בחינוך ובתרבות. אפשר לומר, שהמגדר הוא מערכת הציפיות מ'גבר' ומ'אישה' בחברה.

מין ביולוגי (sex) - מושג המתאר את הזכר או הנקבה, על-פי מאפיינים פיזיולוגיים ואנטומיים (כגון כרומוזומים, ואיברי רבייה).

6. **לסיכום נבקש** מהתלמידות ומהתלמידים בסבב לשתף בשאלה או בנושא שמעניין אותם/ן לגעת בו במהלך המפגשים.

נספח א'

**זהו בְּנִי, תינוק מהאזור שלכם.
בעוד כשבועיים יחגוג בְּנִי את יום הולדתו הראשון.**

- איזו מתנה הוא ישמח לקבל ביום ההולדת?
- במה הוא אוהב לשחק?
- מה ירצה בְּנִי להיות כשהיה גדול?
- אילו תכונות אופי בולטות יש לו?

**זוהי בתיה, תינוקת מהאזור שלכם.
בעוד כשבועיים תחגוג בתיה את יום הולדתה הראשון.**

- איזו מתנה היא תשמח לקבל ביום ההולדת?
- במה היא אוהבת לשחק?
- מה תרצה בתיה להיות כשהיה גדולה?
- אילו תכונות אופי בולטות יש לה?

מאוסר מקוונת:
דואר אור ללוח שיטופי

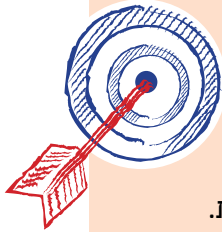

[ללוח השיתופי של בני](#)

[ללוח השיתופי של בתיה](#)

דימויים של נשים ושל גברים באמצעי התקשורת

מטרות

1. הבניית המושגים 'אופי' ו'יופי' ובירורם.
2. בחינה ביקורתית של דימויי גבריות ודימויי נשיות באמצעי התקשורת.
3. יישום הביקורת: הצעות לדימויים רצויים.

יעדי ביצוע

1. התלמידות והתלמידים ימשיגו 'אופי' ו'יופי' ויבררו את עמדתם ביחס לשני מושגים אלה.
2. התלמידות והתלמידים יבררו אילו דימויי גבריות ונשיות נמסרים לנו באמצעי התקשורת.
3. התלמידות והתלמידים יאפינו את דימויי הגבריות מול דימויי הנשיות באמצעי התקשורת, ויביעו את עמדתם על אפיונים אלה.
4. התלמידות והתלמידים יבררו כיצד היו רוצים שנשים וגברים ישתקפו באמצעי התקשורת.

למורה

בהמשך לשיעורי הפתיחה, בשיעור זה נבחן כיצד החברה באמצעות המדיה משפיעה על תפיסות המגדר שלנו. מטרתנו בשיעור זה לשאול שאלות בנוגע 'למובן מאליו' שמשתקף באמצעי התקשורת.

השיעור מציע להתנסות בחוויה של 'הרכבת משקפיים מגדריים' בהתבוננות על המציאות.

חלופה נוספת לשיעור זה: [שיעור בנושא פרסומות](#) מתוך תכנית כישורי חיים לכיתה ד'.

מהלך הסדנה

1. **נכתוב** על הלוח בצד אחד 'יופי' ובצד השני 'אופי'. נבקש מהתלמידות ומהתלמידים לתת דוגמאות שמתקשרות לכל מילה, ונרשום אותן.

פעילות חלופית מקוונת לכיתה המצוידת במחשב/ טבלט לכל תלמיד/ה באמצעות כלי ה-tricider:

פתיחת לוח שיתופי ובו ההנחיות הבאות:

מהו 'אופי' ומהו 'יופי'?

השאלות מיועדות לעבודה אישית.

- בעמודת הרעיונות כתבו רעיונות המתקשרים לכם ליופי. תוכלו להוסיף תמונה הממחישה את הדוגמה שהוצעה. בעמודת הטיעונים הסבירו באופן משכנע מהי החשיבות של היופי.

- חזרו על הפעולה שבסעיף א', אבל הפעם התייחסו למושג אופי. ראו דוגמה על הלוח

[ראו דוגמה ללוח tricider](#)

מדריך למשתמש בלוח tricider - [ראו כאן](#)

2. **נשאל** - מהי חשיבותו של אופי ומהי חשיבותו של יופי, לדעתכם/ן?
האם האחד חשוב מן האחר? האם ישנם הבדלים בין בנים לבנות ביחס
ליופי ולאופי?

3. **נחלק** את הכיתה לזוגות. כל זוג יקבל עיתון יומי או כתב עת צבעוני ודף שאלות מנספח א' **וימלא**
אותו.

4. התלמידות והתלמידים **יציגו** את מה שגילו.

5. **דיון**

- מהן תחושותיכם/ן ביחס למה שהתגלה?
 - התבוננו בטבלה ובדקו: מה יש לבנות להציע? מה יש לבנים להציע? מהי דעתכם/ן על כך?
 - ניתן דוגמאות לכתבות על בנים ונשאל: האם אפשר שהן תכתבנה גם על בנות?
 - מה מפסידים כולנו (הבנות והבנים) בכך שמלמדים אותן שהמראה שלהן הוא החשוב?
6. **לסיכום** יציעו התלמידות והתלמידים כתבות שניתן להוסיף על בנות ועל בנים, על נשים ועל גברים.

קראו את כל הכתבות והתייחסו לתמונות:

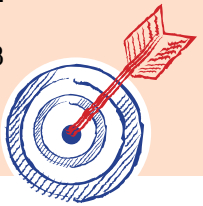
רשמו בטבלה, בהתאם למין הדמות המצולמת - האם
התמונה שובצה שם בגלל יופייה או אפיונה של
הדמות?

בת / אישה		בן / גבר	
אופי	יופי	אופי	יופי

מגדר באגדות ילדים

מטרות

1. בירור תכונות ותפקידים חברתיים של בנים ובנות / נשים וגברים המשתקפים באגדות ילדים.
2. היכרות עם אגדה המשקפת שוויון בין המינים.
3. ניסוח מחודש של סיפור סינדרלה המשוחזר מתפיסה נשית סטריאוטיפית.

יעדי ביצוע

1. התלמידות והתלמידים יזהו תכונות ותפקידים חברתיים של בנים ובנות / נשים וגברים המשתקפים באגדות ילדים.
2. התלמידות והתלמידים יסבירו אגדה שבה קיים שוויון בין המינים.
3. התלמידות והתלמידים יציעו שינויים לסיפור סינדרלה שיציגו שחרור סינדרלה מתפיסה נשית סטריאוטיפית.

למורה

אגדות הילדים משקפות מציאות סטריאוטיפית, דעות קדומות וסטיגמות הנוגעות למקומם של הנשים ושל הגברים בחברה. באגדות רבות מתארים את האישה כנחותה מהגבר בכישוריה ובתפקידיה ואת הגבר כ'מכונה' שגורלה נקבע מראש. הוא חייב לשלוט, לנהל ולהתעלם מרצונותיו האישיים ומרגשותיו.

בשיעור זה יפגשו התלמידות והתלמידים שני סוגי אגדות, ויוכלו לברר מהי השפעתה של כל אגדה על רגשותיהם/ן, כמו גם לפתוח את המחשבה לתפיסות חדשות על האגדות ועל החיים.

מהלך הסדנה

1. **נאמר:** היום ננסה לבחון את התפיסות הנוגעות למגדר שעליהן התחלנו ללמוד באמצעות אגדות ילדים.

2. **נבקש** מהתלמידות ומהתלמידים לציין שמות של אגדות ושל סיפורים מוכרים, ונרשום על הלוח.

3. **נשאל:** האם על פי-היכרותם נראה להם, שדפוס מסוים חוזר על עצמו בדמות הבת ובדמות הבן באגדות שהזכירו. נבקש מהם לנסות להיזכר במשפט המשמעותי ביותר שאומרת הגיבורה באגדה שהציעו (סביר להניח שלא יהיה כזה, כי לרוב הן לא מדברות). אם נרגיש שהשאלה מסובכת אפשר להתקדם הלאה, ושאלה זו תשמש פתוח.

4. **נקרא** לתלמידות ולתלמידים את סיפור סינדרלה ואת הסיפור 'זוג' מאת ג'וליה דונלדסון. יש לשאול ספרים אלה מראש מהספרייה.

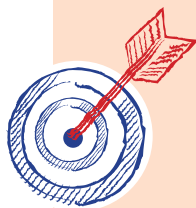
5. דיון

- כיצד הרגשתם/ן כשקראנו כל אגדה?
- אילו הבדלים ניכרים בין האגדות מבחינת דמות הבן ודמות הבת? איזה מסר מועבר לבנים ולבנות בכל אגדה?
- במה שונה הנסיכה ב'זוג' מנסיכות באגדות? מה דעתכם/ן על השוני?

6. **במידה שנותר פנאי** (אם אין אפשרות ניתן להוסיף שיעור בנושא) נחלק את התלמידות והתלמידים לזוגות או לשלוש ונבקש מהם לכתוב מחדש את סיפור סינדרלה באחד מהאופנים הבאים:

- היפוך תפקידים: הבנות בסיפור יהיו דמויות של בנים ולהפך.
- להפוך את הדמויות של הנשים לדמויות חזקות וטובות.

שפה ומגדר

מטרות

1. טיפוח חשיבה ביקורתית כלפי מנהגי הלשון.
2. דיון עמדות בדילמת השפה לנוכח הנורמות החברתיות-מגדריות העדכניות.
3. קידום השימוש בשפה תקינה מבחינה מגדרית.

יעדי ביצוע

1. התלמידות והתלמידים יזהו קשיים לשוניים בשפה העברית בפנייה לבנים ולבנות, יסבירו ממה נובעים קשיים אלה ויציעו פתרונות.
2. התלמידות והתלמידים יגבשו עמדה אישית ביחס להתנגשות בין החשיבות לשמר את השפה הנורמטיבית לבין החשיבות של השוויון בין המינים (נראה לכן?).
3. התלמידות והתלמידים יציגו חלופות לשינוי דפוסים קיימים בהנחה ששפה היא עניין חברתי-תרבותי ולא 'טבעי'.

למורה

השפה העברית רואה בצורות הזכר צורות בלתי-מסומנות, מעין ברירת מחדל, הפונה לגברים ולנשים כאחד. הציווי "כבד את אביך ואת אמך" ברור לכול שהוא מתייחס לנשים ולגברים, וכך גם מדור 'דרושים' פונה גם לנשים על-אף שהוא מנוסח בזכר. יתרה מזו, על-פי העברית הנורמטיבית, קהל שרובו נשים - הפנייה אליו נעשית בזכר (למרות השמועה שהרוב קובע). בעת האחרונה נוצרה תחושה של אי-נוחות כתוצאה מהשימוש הזה, ולפיכך מנסים הדוברים למצוא פתרונות שונים ומשונים - שימוש ברכים: במקום 'כתוב' - 'כתבו', שימוש בלזכסנים: 'מנהל/ת', חידושים כגון 'ראשת העיר' וכיוצא באלה. האקדמיה ללשון העברית אינה רואה עצמה רשאית לקבוע קביעה המנוגדת לדרך העברית התקנית: "אם דובר מן הדוברים רואה לנכון לקבוע דרך אחרת, יעשה זאת על דעתו".

מהלך הסדנה

1. **בהנחה** ששכבת גיל זו מקבלת הכשרה במשמרות הזה"ב, נציג בפני הכיתה תמונות וכיתובים הקשורים לבטיחות בדרכים, למשל תמונות: רמזור, זהירות ילדים חוצים, כיתובים: האט, מושגים: הולכי רגל, נהג, עצור!

2. **נחלק** את הכיתה ל-3 קבוצות, כל קבוצה תקבל תמונות / כיתובים / מושגים. (נספח א')

3. **על כל קבוצה להוסיף** פריטים מאותו סוג הקשורים לזהירות בדרכים.

4. **על כל קבוצה להציג** את הרשימה שלה בפני הכיתה.

שאלה: מה אפשר ללמוד על השימוש בשפה העברית מתוך התמרורים?

5. **נחלק** לכל קבוצה דף ריק שבו יהיה עליה לצייר תמרורים ורמזורים המנוסחים בלשון נקבה (נספח ב').

6. **דיון**

- כיצד מרגישים הבנים וכיצד מרגישות הבנות?
- האם ישנם תחומים נוספים שבהם נעשה שימוש דומה בשפה?
- מהי 'הבעייתיות' העולה מהניסוח בנספח ב'?
- חשבו על חלופה לשימוש הקיים בשפה?

כאשר תצליחו להיחלץ מן הכבלים התברתיים האשה תשנה את צורת הרוח: לשם כך היא זקוקה לשני דברים: חדר עם מנעול והכנסה קבועה ורגיניה חלף

נספח א'

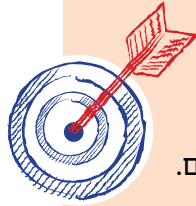

נספח ב'

תמרורים ומזורים מנוסחים בלשון נקבה

משחקים ותרבות הפנאי

מטרות

1. הכרת עולם המשחקים כבסיס ללמידת מיומנויות לחיים.
2. עידוד לחשיבה ביקורתית בהיבט המגדרי וחיבור חשיבה זו לתפיסת העולם הכוללת של התלמידים והתלמידות.
3. הענקת לגיטימציה לשונות ולמגוון המגדרי בהתנהגות ובבחירות של התלמידים.

יעדי ביצוע

1. התלמידות והתלמידים יזהו מיומנויות חיים שמפתחים משחקים שונים ומגוונים.
2. התלמידות והתלמידים יזהו משחקים המיועדים לבנים ומשחקים המיועדים לבנות ויביעו עמדה ביחס לתפיסות העומדות בבסיס חלוקה זו.
3. התלמידות והתלמידים יביעו עמדה מההיבט המגדרי על בחירה מגוונת של משחקים וטשטוש ההבחנה בין 'משחקים לבנים' ו'משחקים לבנות'.

למורה

שיעור זה פותח את נושא 'עולם העבודה וההגשמה האישית'.

אמנם בגיל צעיר רחוק עולם העבודה וההגשמה מעולם התלמידים, אולם ניצניו, הבאים לידי ביטוי במיומנויות שנרכשו ובכישרונות שִׁנְפָּתָח, צומחים בגיל צעיר. עולם המשחקים והחוגים הוא למעשה 'עולם העבודה' של הילדים ושל הילדות. על כן נרצה בשיעור זה לבחון עד כמה מנתבות הבניות חברתיות את הבנים והבנות לבחירה לשחק ולרכוש מיומנויות שנחשבות כ'מיועדות לבנות' וכ'מיועדות לבנים', או עד כמה מאפשרת החברה חופש בחירה לכל בן ובת על-פי העדפותיהם/ן, במטרה לאפשר שונות ופתיחות וכדי לעודד את התלמידות ואת התלמידים להתחבר לאני הפנימי שלהם/ן ולפתח סובלנות לבחירות של האחר.

מהלך הסדנה

1. **נתחיל במשחק חברה:** טלפון שבור / 7 בום / ניחוש פנטומימה או רעיון אחר... לאחר 3 דקות נעצור ונשאל:

- מה עשינו כעת? (שיחקנו)
- מה זה משחק? (פעילות מהנה או משעשעת בעלת חוקים או מסגרת ברורה)
- באילו משחקים אתם משחקים?

2. **נרשום** על הלוח בתפזורת את המשחקים שהתלמידים והתלמידות יציעו (יש להקפיד להאזין לתשובות מבנות ומבנים כאחד).

- אילו דברים מלבד הנאה ניתן להפיק ממשחקים? (מיומנויות כגון: תחרויות / התמודדות עם הפסד / שיתוף פעולה / פרגון / ביטחון עצמי / ריכוז / דיוק / קואורדינציה / התמצאות / זריזות / הגינות / רוח ספורטיבית / דמיון / עבודת צוות ועוד, אפשר להקריין את דף המיומנויות המצורף בנספח לשיעור זה).
- תנו דוגמאות למשחקים השונים.
- האם ניתן לחלק את המשחקים שהצעתם לקבוצות? (בחוץ / בבית / שקטים / רועשים / בנים / בנות).
- מומלץ לרשום על הלוח כל חלוקה שמוצעת על-ידי התלמידים והתלמידות על מנת לבחון בהמשך אם תהיה חפיפה בין משחקים רועשים, בחוץ ובנים, למשל.
- כיצד, למעשה, נבחר את המשחקים שבהם נשחק?

3. **נצפה בסרטון** ריילי עורכת קניות

- כיצד ריילי מרגישה?
- נגד מה היא יוצאת?
- האם ההבדלים שריילי מציגה הם הבדלים 'נרכשים' או 'מולדים' (תזכורת משיעור 3). מדוע?
- לנוכח המשחקים שהצעתם בתחילת השיעור, האם גם אתם אווזים באבחנה שריילי מציגה? הציגו דוגמאות.

- כיצד מגיבה החברה (אנחנו) כאשר בן או בת אוהבים ורוצים לשחק במשחק שמבחינה חברתית מקובל פחות עבורם (לדוגמה-כדורגל לבנות, בובות לבנים)?
- מה דעתכם על התנהגות זו? מה ניתן לעשות בעניין?
- מי נושא באחריות לכך?

4. את הדיון בסעיף 3 אפשר לערוך גם על בסיס היכרות עם אתרים ברשת שבהם מחולקים המשחקים לקטגוריות בנים / בנות. שימו לב, שבחלק מהאתרים החלוקה לבנים ולבנות, וחלק מועידים את המשחקים לבנות כי מובן מאליו שכל השאר מיועדים לבנים.

כייף פה

דף הבית הראשון שלי

נענע משחקים

וואלה

5. ולסיום - לו יכולתם להמליץ או להציע למתכנני משחקי העתיד, מהי הצעתכם?

הכנה לקראת השיעור הבא

עליכם לשאול בבית את ההורים / אחים או אחיות גדולים, סבא או סבתא את השאלות הבאות:

- בילדותכם, מה חלמתם להיות כשתבגרו?
- מהו עיסוקכם/ בהווה או בעבר?

דף מיומנויות -
עזר למורה

קואורדינציה	דיוק	ריכוז
זריזות	התמצאות	שיתוף פעולה
דבקות	סבלנות	מהירות
תקשורת	מהירות תגובה	שיווי משקל
הישגיות	תחרותיות	התמודדות עם הפסד
תיאום	תנועה במרחב	הגינות
השפעה	מנהיגות	קבלת החלטות
הקשבה	עבודת צוות	קבלה
דרמה	הבעה	דמיון
ביטחון עצמי	גמישות	עזרה הדדית
סובלנות	קבלה	פרגון

מקצועות ותפקידים בחברה

מטרות

1. היכרות בסיסית עם עולם העבודה.
2. בחינת תפקידים ומקצועות המקובלים בחברה.
3. חיזוק תפיסות שוויון ערך האדם וכבודו כבסיס לחברה דמוקרטית.
4. עידוד לחשיבה ביקורתית בהיבט המגדרי, וקישור חשיבה זו לתפיסת העולם הכוללת של התלמידים ושל התלמידות.
5. הענקת לגיטימציה לשונות ולמגוון מגדרי בהתנהגות ובבחירות של התלמידים ושל התלמידות.

יעדי ביצוע

1. התלמידות והתלמידים יזהו מרכיבים של 'עבודה' ויגדירו את המושג.
2. התלמידות והתלמידים יבררו תפיסות המקובלות ביחס לבחירה מגדרית של תפקידים ושל מקצועות.
3. התלמידים והתלמידות יביעו עמדה מנומקת ביחס לתפיסות המקובלות.
4. התלמידים והתלמידות יעריכו את תרומתן של נשים בתפקידים הנתפסים כגבריים, ואת תרומתם של גברים בתפקידים הנתפסים נשיים.

למורה

בשיעור זה נרצה לערוך היכרות בסיסית עם עולם העבודה תוך בחינת תפקידי הנשים והגברים בחברה. בשיעור זה נשאל מהי עבודה? האם תמיד נשים וגברים עבדו? האם עבדו באותן עבודות? וכן נכיר מעט את ההיסטוריה של הצטרפות נשים לעולם העבודה בשכר מחוץ לבית. כל זאת, באמצעות התבוננות בעולם העבודה בישראל, על מנת לאפשר פתיחות וכדי לעודד את התלמידות והתלמידים להתחבר לאני הפנימי שלהם/ן ולפתח סובלנות לבחירות של האחרים.

מהלך הסדנה

1. **נפתח בתזכורת:** בשיעור הקודם ראינו כיצד משחקים שבהם אנו משחקים מפתחים בנו כישורים ומיומנויות, וכן, שילדים וילדות שונים זה מזה כמו המבוגרים, והם אינם בהכרח אוהבים/ות אותם דברים. ביקשתי מכם לערוך סקר קצר בקרב ההורים / סבא, סבתא / אחים ואחיות גדולים שבו הם נשאלו: מה חלמתם/ן בילדותכם/ן להיות כשתהיו גדולים/ות? מהו עיסוקכם/ן בהווה או בעבר?

- מי מוכן לשתף בתשובות שהתקבלו?

2. **נמלא** את הטבלה הבאה לפי תשובות התלמידים והתלמידות.

מה חלמת להיות?	עיסוק בהווה או בעבר	
אימא / אבא		
אימא / אבא		
סבא / סבתא		
סבא / סבתא		
אח או אחות גדולים		
אחות או אח גדולים		

דיון

- מה ניתן ללמוד מהטבלה?
- האם התגלו הבדלים בין החלום למציאות? אם כן, אילו הבדלים? שערך מדוע?
- האם התגלו הבדלים בין הדורות (סבא / סבתא, אימא / אבא, אח או אחות גדולים)? אם כן, אילו הבדלים? מדוע?
- על-פי מה נקבע במה נעבוד במרוצת החיים? (ציפיות / משפחה / השכלה / כסף ועוד...)
- אנחנו קוראים לדברים רבים 'עבודה', אבל האומנם כך הם הדברים? בואו נגדיר.

עבודה היא פעולה, מאבקי, או זמן
ארוך המלביש בתמונה עיסוקי מקצוע
או תפקיד למקבליהם בלבד.

- מיהם האנשים העובדים שמוכרים לכם/ן? (אבא, אימא ועוד...)
- האם נשים / אימהות עבדו תמיד? נסו לשער מדוע?

3. נחלק לכל זוג תלמידים או תלמידות את כתב החידה המצורף, ונאמר לזוג: "בואו נכיר בעזרת כתב החידה את ההיסטוריה של עולם העבודה בתקופתנו". נבקש מהזוג לענות על כתב החידה.

4. קריאה משותפת של כתב החידה (ראו נספח 1).

- שתפו במשהו חדש שנלמד מכתב החידה?

5. למדנו מכתב החידה שגם נשים וגם גברים עובדים. אילו מקצועות של גברים / נשים מוכרים לכם/ן? רשמו על הלוח את תשובות התלמידים והתלמידות.

6. 'מספרים מספרים' - חידות

במגוון המקצועות שצינתם/ן לנשים ולגברים האם הזכרתם/ן:

א. נשים חברות כנסת - כן / לא

כמה נשים חברות כנסת מכהנות היום (2016) בישראל?

1. 10 מתוך 120

2. 30 מתוך 120

3. 60 מתוך 120

ב. גברים שופטים / נשים שופטות - כן / לא

מתוך 661 שופטים/ות בשנת 2008 בישראל כמה היו גברים?

א. 661

ב. 500

ג. 321

ג. גברים שפים - כן / לא

האם בישראל רבים יותר הגברים השפים או הנשים השפיות?

א. קשה לדעת מספר מדויק אבל שפים גברים רבים יותר.

ב. חצי-חצי

ג. ברור שנשים שפיות רבות יותר.

ד. נשים רופאות-כן / לא

"תוך שנים ספורות יהיו בישראל יותר רופאות מרופאים".

א. אולי יותר אחיות מאחים בבתי-חולים אבל לא רופאות.

ב. אמת לאמיתה. כבר כעת מסיים מספר גבוה יותר של סטודנטיות את לימודי הרפואה.

ג. רופאים תמיד יהיו הרוב במקצוע מכיוון שהוא נחשב מקצוע גברי.

פעילות חלופית מקוונת לכיתה המצוידת במחשב ובברקו ולתלמידים ולתלמידות המצוידים בטלפונים חכמים או בטבלטים.

- משחק בכלי ה-kahoot עם השאלות ועם התשובות הנ"ל ייבנה על-ידי המורה.
- לאחר המשחק וקבלת התוצאות ישאלו השאלות המתייחסות לעבודת התלמידות והתלמידים בכתב החידה.
- ניתן להשתמש בשאלון שבקישור זה

New K! My Kahoots (12) Public Kahoots (4329K) FAQ Support rutizusman Kahoot!

← Back

מספרים מספרים - שווה דיבור Edit

קצת סטטיסטיקה: שיויון בין המינים

Play Preview Favourite *

Share f t p g+ e

Or, copy & share this link: <https://play.kahoot.it/#/k/4109a472-f38e-4d87-9e0e-521385d057b6>

Visibility: Public Created: 26 minutes ago By: rutizusman Audience: School Language: English

4 Questions 1 Plays 1 Players 0 Favourites 0 Shares

Questions Hide ALL answers

- מספר הנשים המכהנות היום (2015) כחברות כנסת בישראל. Hide answers
 20 Seconds 3 Choices
 שישים מתוך 120 ✓ שלושים מתוך 120 ✓ עשר מתוך 120 ✓
- מספר הגברים מתוך 661 השופטים/ות בשנת 2008 בישראל. Hide answers
 20 Seconds 3 Choices
 661 ✓ 500 321 ✓
- מה יש יותר בישראל: גברים שפים או נשים שפיות. Hide answers
 20 Seconds 3 Choices
 א: חצי - חצי ✓ קשה לדעת מס' מדויק אבל יותר שפים גברים ✓ ברור שיותר נשים שפיות ✓
- תוך שנים ספורות יהיו בישראל יותר רופאות מרופאים - האמנם. Hide answers
 20 Seconds 3 Choices
 אולי יותר אחיות מאחים בב"ח, אבל לא רופאות ✓ אמת לאמיתה. כבר כעת מסיימות יותר סטודנטיות את לימודי הרפואה ✓ רופאים תמיד יהיו הרוב במקצוע כיוון שזה נחשב מקצוע גברי ✓

כמו שראינו גם בכתב החידה, עולם העבודה של ימינו הוא עולם משתנה. מה אנחנו נבחר להיות כשנהיה גדולים, תלוי במידה רבה וגדולה בנו כמו שאפשר לראות בסרטון "pass it on".

- פותחים את הקישור המצורף ומקרינים על הלוח-יוצג מספר קוד למשחק.
- מבקשים מהתלמידות ומהתלמידים לפתוח את הטלפונים החכמים או את הטבלטים, להיכנס לאינטרנט ולכתוב בשורת הכתובות kahoot.it. יתקבל מסך המבקש קוד כניסה. לאחר רישום קוד הכניסה יתקבל מסך המבקש כינוי משתמש. לאחר שכל התלמידות והתלמידים יכתבו את הכינוי שלהם ניתן להתחיל לשחק.

מדריך למשתמש ב-kahoot

עולם העבודה היסטוריה ארוכה בקצרה

*מלאו את המילים החסרות בקטע לפי הגימאטריה או החידה שבסוגריים *

לאורך ה _____ (5, 10, 200, 6, 9, 60, 10, 5) עבדו רוב ה _____
(נש + מאגר מים גדול) והגברים ב _____ (+ 🏠) בחקלאות או במקצועות כמו
_____ (לא מת + יטות), נגרות ו _____ (+ 📐) כל בני הבית, כולל
_____ (+ 🧑) היו שותפים לעבודה ו _____ (ת + מילה נרדפת לגבוה + ו)
כמידת יכולתם ל _____ (פר + בחנוכה היה כזה + ת) המשפחה. המצאת ה _____
(70, 6, 50, 40) ובעקבותיו המצאת ה _____
(+ 🚗) שנקראת גם "ה _____ (מילת שאלה + פכה) התעשייתית"
(1760-1830) הביאה למעבר מעבודה _____ (חק + מילת שלילה + ית) ביתית
לעבודה תעשייתית ולהפרדה בין ה _____ (+ 🏠) בו גרים ל _____
(+ 🏭) בו עובדים.

בשלב הראשון היו אלה ה _____ (אחורי הגוף + רם) שיצאו לעבוד ב _____
(+ 🌱) והנשים נשארו לעבוד בבית. ההבדל המשמעותי היה שתמורת העבודה
במפעל התקבל שכר ועבודות הבית נעשו ללא שכר _____ (+ 🐷) . כאשר פרצה
מלחמת העולם הראשונה (1914) וגברים רבים גויסו ל _____ (+ 🐢), נקראו
הנשים לבוא להחליף אותם. עם תום המלחמה וחזרתם של הגברים, התבקשו הנשים
_____ (2, 6, 7, 70, 30) וכך הן עשו. מצב דומה ארע כאשר פרצה מלחמת העולם
השנייה (1939). גברים רבים גויסו ושוב נקראו הנשים להחליפם, אולם הפעם, כאשר חזרו
הגברים, _____ (ההיפך מכן) הסכימו כל הנשים לעזוב ורצו להמשיך לקחת _____ (ההיפך
ממחוספס) בעולם העבודה בשכר.

משלב זה ועד _____ (אתמול, _____, מחר) יותר ויותר _____ (נ + מילה נרדפת למתנה
+ ס) לוקחות חלק בעולם העבודה בשכר לצד גברים. תפקידים _____
(ש + 🧶 + בו) "רק לנשים" או "רק לגברים" מקבלים אליהם לאט לאט עובדים משני
ה _____ (שבעת ה..., ארבעת ה...), ולמעשה המצאות חדשות ושינויים חברתיים
ממשיכים לשנות את עולם העבודה כל ה _____ (🕒).

עולם העבודה

היסטוריה ארוכה בקצרה - טקסט מלא

נספח 2

במרוצת ההיסטוריה עבדו רוב הנשים והגברים בביתם בחקלאות או במקצועות כמו חייטות, נגרות ואפייה. כל בני הבית, כולל ילדים, היו שותפים לעבודה ותרמו במידת יכולתם לפרנסת המשפחה. המצאת המנוע ובעקבותיו המצאת המכונות, שנקראת גם 'המהפכה התעשייתית' (1760 - 1830) הביאה למעבר מעבודה חקלאית ביתית לעבודה תעשייתית ולהפרדה בין הבית שבו גרים למפעל שבו עובדים.

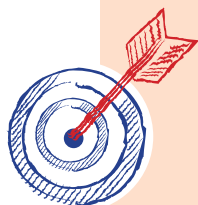
בשלב הראשון היו אלה הגברים שיצאו לעבוד במפעלים והנשים נשארו לעבוד בבית. ההבדל המשמעותי שהסתמן היה התמורה בשכר לעבודה במפעל לעומת עבודות הבית שלא זכו לשכר כספי.

כאשר פרצה מלחמת העולם הראשונה (1914) וגברים רבים גויסו לצבא, נקראו הנשים להחליף אותם. עם תום המלחמה וחזרתם של הגברים, התבקשו הנשים לעזוב, וכך הן עשו. מצב דומה אירע כאשר פרצה מלחמת העולם השנייה (1939). גברים רבים גויסו ושוב נקראו הנשים להחליפם, אולם הפעם, כאשר חזרו הגברים, לא הסכימו כל הנשים לעזוב ורצו להמשיך לקחת חלק בעולם העבודה בשכר.

משלב זה ואילך לוקחות נשים רבות יותר ויותר חלק בעולם העבודה בשכר לצד גברים. תפקידים שנחשבו 'לנשים בלבד' או 'לגברים בלבד' מקבלים אליהם אט-אט עובדים משני המינים, ולמעשה המצאות חדשות ותמורות חברתיות ממשיכות לשנות את עולם העבודה כל העת.

אני חושבת שהתפתח
בעבור אישה הוא לא להציב
שום גבולות
מדיניות נדרטילובה

איך אני אהיה מה שאני רוצה להיות

מטרות

1. הענקת לגיטימציה ועידוד לפתיחות מחשבתית לשונות ולמגוון מגדרי בתחומי עיסוק.
2. טיפוח חשיבה ביקורתית בהיבט המגדרי של עולם העבודה.
3. הכרה ביכולת הבחירה של כל אחת ואחד להיות מי שהיא או מי שהוא רוצים להיות.

יעדי ביצוע

1. התלמידות והתלמידים יבררו תפיסות מקובלות המתייחסות לבחירה מגדרית של תפקידים ושל מקצועות.
2. התלמידים והתלמידות יביעו עמדה מנומקת ביחס לתפיסות המקובלות.
3. התלמידים והתלמידות יציגו 'סיפורים חריגים' הנוגעים לתפיסות המקובלות ויביעו את עמדתם על 'החריגות'.

למורה

שיעור שלישי זה חותם את תחום 'עולם העבודה וההגשמה האישית'. שני השיעורים הקודמים התמקדו בהתבוננות בהבניות חברתיות בהיבט מגדרי סביב עולם המשחקים ועולם העבודה. בשיעור זה יוצגו לתלמידות ולתלמידים מודלים מגוונים לחיקוי בעולם העבודה, כדי לאפשר שונות ופתיחות וכדי לעודד אותם/ן להתחבר לאני הפנימי שלהם/ן, במקביל לפיתוח סובלנות כלפי האחר.

מהלך הסדנה

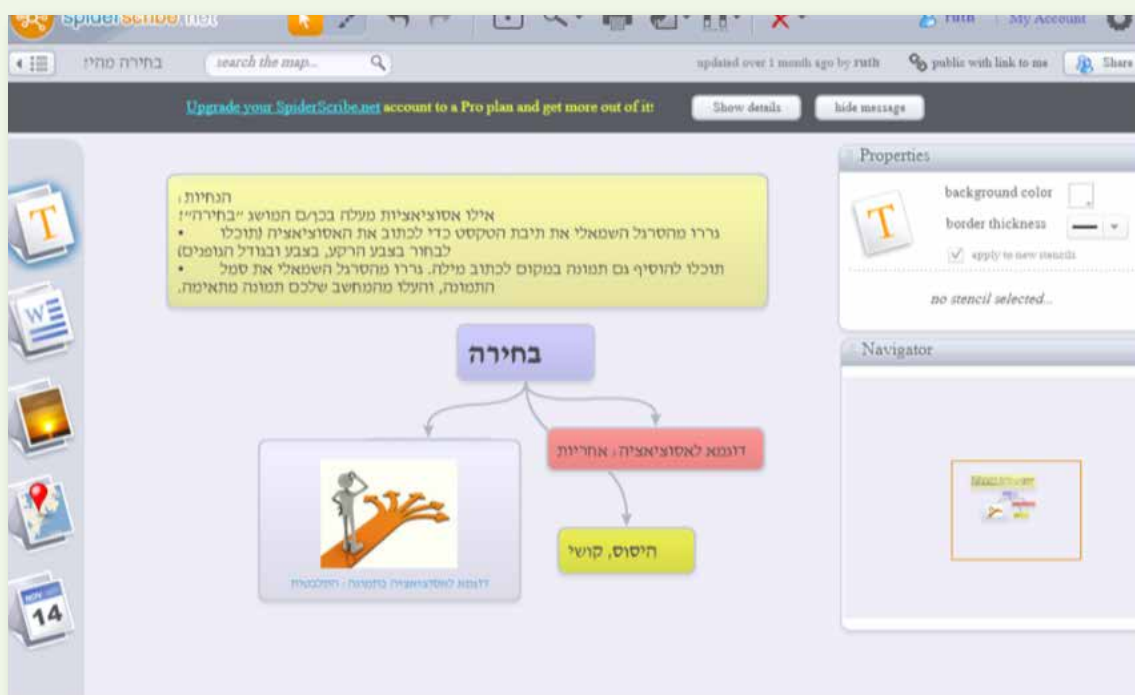
1. כתיבי/כתוב על הלוח את המושג 'בחירה' בתוך עיגול ובקש/י מהתלמידות ומהתלמידים לומר אילו אסוציאציות מעורר המושג הנ"ל. רשמי/רשום את הנאמר.

פעילות חלופית מקוונת בכיתה המצוידת במחשב/ בטבלט לכל תלמיד:

פתיחת מפת חשיבה (spiderscribe) על-ידי המורה במקום לוח. התלמידים והתלמידות ירשמו את האסוציאציות שמעוררת בהם/ המילה 'בחירה'. בסיום הפעילות תוקרן מפת החשיבה על הלוח לדין:

ראו דוגמה למפת חשיבה.

ראו מדריך למשתמש במפת חשיבה spiderscribe

2. שאלות:

- במה כרוכה בחירה? האם קל לבחור? קשה? מדוע?
- האם כל אחד יכול לבחור בכל תחום בחיים בכל מה שקשור ל'מי נהיה'?
- מהי הרגשתכם/ן כשנמנעת מכם/ן הבחירה בהם?

3. **חלק/י** לכל תלמיד ותלמידה 2 פתקים להרמה - 'בן' ו'בת' (ראו נספח 1). קרא/י רשימה ארוכה של מקצועות במקביל בלשון זכר ובלשון נקבה, ובקש/י מהתלמידות ומהתלמידים להרים בכל הקראה את הפתק 'בן' או 'בת' לפי תחושתם/ן - למי מתאים יותר המקצוע/תכונה. רשמי/רשום את התוצאות על הלוח. מומלץ להדפיס את הפתקים בצבעים שונים כדי שיהיה ניתן להבחין גם חזותית בעמדות. המלצת הבית: בנים על דף ורוד ובנות על דף כחול.

המקצועות: שיפוצניק/ית, מורה, מזכיר/ה, ספר/ית, טבח/ית, מלצר/ית, בארמנ/ית, מנהל/ת בית-ספר, מנכ"ל/ית של מפעל, פועל/ת, מנקה, רקדן/ית, טייס/ת. ניתן לגוון ולהוסיף עוד מקצועות.

- אילו מילים על-פי הרגשתכם/ן מתאים להן יותר להיאמר בלשון זכר ואילו בלשון נקבה?
- שימו לב שישנן מילים בשפה שבדרך כלל משתמשים בהן במגדר מסוים - לדוגמה מזכירה.
- מדוע לדעתכם/ן ישנם דברים שנראים מתאימים יותר לבנים או לבנות?
- איך מתחברים הדברים למושג הבחירה שעסקנו בו זה עתה?

4. **חלק/י** את הכיתה לקבוצות בנות 4 תלמידות ותלמידים. תנ/י לכל קבוצה כתבה אחת מהנספחים המצורפים.

שימו לב, שקבוצה אחת זקוקה למחשב נייד כדי לצפות בקטע המצורף, ויש לספקו מבעוד מועד. אם אין מחשב בנמצא ניתן לחלק ל-3 קבוצות. עקב מגבלות בזכויות היוצרים לא יכולנו לערוך את הכתבות כדף עבודה אלא רק לצרף אליהן קישור. מומלץ לקצר את הכתבות כך שיתאימו ליכולת של התלמידות והתלמידים.

5. לאחר 10 דקות **כנס/י** שוב את הכיתה **ובקש/י** מכל קבוצה לספר על הדמות שעליה קראו ומה חושבים עליה.

- האם, לדעתכם/ן ישנן דוגמאות רבות כאלה? נסו לשער מדוע?
- מדוע הן נדירות כל כך?
- מה משותף לכל האנשים האלה?
- מדוע חשוב שיהיו אנשים רבים כאלה?

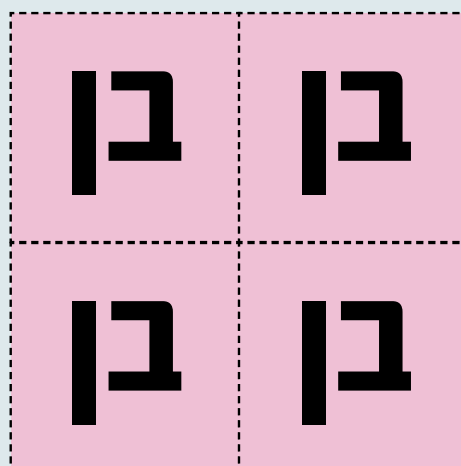
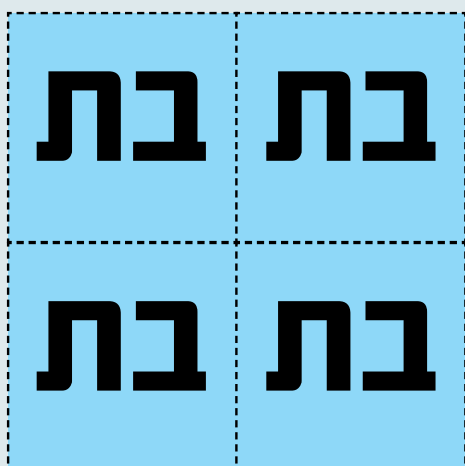
6. **לסיכום**, ערכו סבב - מה אני רוצה להיות שאהיה גדול/ה.

למורה, ניתן להעתיק דפים אלה בהגדלה,
וליצור מהם פתקיות למשימה.

נספח א'

'ק' או 'בת'?

1

לפניכם סיפורו של גבר **גנן בגן: מחש לא לנשים בלבד**

קראו את סיפורו ולאחר מכן ענו על השאלות הבאות:

1. מהו הדבר שבגללו כתבו עליו בעיתון?
 2. האם הסיפור חריג בעיניכם/ן? אם כן, במה?
 3. מהם הדברים שהורגלנו לראות בתחום?
 4. מה לדעתכם/ן הוביל אותו לבחור בחיים כאלה?
- את הסיפור תתבקשו להציג לפני שאר חברי הקבוצה.

כל שחרור של אישה,
הוא גם שחרור של גבר
מרגט מיד

2

לפניכם סיפורם של שני גברים לא לנשים בלבד

(צפו בסרטון מהדקה ה- 1:50 עד 3:45)

צפו בסיפורם ולאחר מכן ענו על השאלות הבאות

1. מהו הדבר שבגללו כתבו עליה בעיתון?

2. מה דעתכם/ן על אורח החיים שאותו בחרה?

3. מה לדעתכם/ן הוביל אותה לבחור בחיים כאלה?

את הסיפור תתבקשו להציג לפני שאר חברי הקבוצה.

3

לפניכן סיפורה של אישה כתבה על שחקנית הכדורגל מה המרתה

קראו את סיפורה ולאחר מכן ענו על השאלות הבאות:

1. מהו הדבר שבגללו כתבו עליה בעיתון?

2. מה דעתכם/ן על אורח החיים שאותו בחרה?

3. מה לדעתכם/ן הוביל אותה לבחור בחיים כאלה?

את הסיפור תתבקשו להציג לפני שאר חברי הקבוצה.

4

לפניכם סיפורם של אישה רוני, טייסת הקרב הראשונה

קראו את סיפורה ולאחר מכן ענו על השאלות הבאות:

1. מהו הדבר שבגללו פרסמו עליה כתבה בעיתון?

2. מה דעתכם/ן על אורח החיים שאותו בחרה?

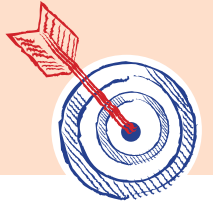
3. מה לדעתכם/ן הוביל אותה לבחור בחיים כאלה?

את הסיפור תתבקשו להציג לפני שאר חברי הקבוצה.

תפקידים במשפחה שלי

מטרות

1. פיתוח מודעות לתחום השוויון המגדרי במרחב המשפחתי.
2. טיפוח ההבנה, שתפקידים סטריאוטיפיים מגדריים מעצבים את התפיסות שלנו משלב מוקדם מאוד בחיינו.

יעדי ביצוע

1. התלמידות והתלמידים יזהו את חלוקת התפקידים במרחב המשפחתי.
2. התלמידות והתלמידים יביעו עמדה ביחס לחלוקת התפקידים הזו וביחס לצדק ולשוויון בחלוקה.
3. התלמידות והתלמידים יציעו חלוקה אחרת של תפקידים במרחב המשפחתי.

למורה

בחלוקת התפקידים המסורתית בין המינים הנוגעת למטלות הבית נהוג שגברים אחראים למשימה הנחשבת לגברית, אשר איננה יום-יומית באופייה (ביצוע תיקונים קטנים בבית, קניות), ואילו נשים אחראיות בלעדית או במשותף על מטלות הנחשבות מרכזיות בתפקוד השוטף של משק הבית.

מכון ון ליר מפרסם מדי שנה את **מדד המגדר** על-פי מחקרים עדכניים. בשנת 2015 הם הוסיפו את **מדד הזמן** - שמבטא את החלוקה המגדרית בתוך המשפחה ומשווה בין עבודה בשכר לבין עיסוק בפעילויות אחרות. הנתונים הראו, שאחוז גבוה מקרב הנשים נושא במשרות חלקיות לעומת אחוז הגברים. מסקנות אלה יכולות ללמד אותנו על חלוקת המטלות המשפחתיות בבית.

המשק

למורה - המשך

עוד להעשרה - מצגת של הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה
סקר חברתי - עמוד 39 על תפקידים במשפחה - משנת 2009
מומלץ לצפות בתוכנית 'שוונג', העוסקת בשוויון בין המינים במשפחה.

הערה:

יש לציין, כי קיימים דפוסים שונים של משפחות, ועל כן רצוי להקדים ולבטא את המושג 'משפחה' כמושג רחב, שאינו מתייחס בהכרח למשפחה הסטריאוטיפית של 'אבא' ו'אימא' - הורים נשואים לילדים ביולוגיים.

הבהירו בתחילת השיעור, שהמשפחות שלנו שונות זו מזו. משפחות חד-הוריות, משפחות רב-דוריות, משפחות מאמצות, משפחות המורכבות מהורה ביולוגי והורה שאינו ביולוגי, הורים החיים יחד ואינם נשואים, משפחות עם הורים ממין זהה, משפחות המורכבות מאנשים שאינם בעלי קשר דם הקשורים זה לזה באמצעות תפיסת עולם משותפת או מערכת אמונות משותפת.

אם ברצונך
להבין אישה כלשהי,
ראשית עליך לשאול על אודות
אמה, ואחר כך להקשיב היטב
אניטה דיאמנט

מהלך הסדנה

ניתן לפתוח ולומר: לכל אחד מאיתנו משפחה משלו, ישנם סוגים שונים של משפחות. ישנן משפחות שמרכיבים אותן שתי אימהות, שני אבות, סבא או סבתא, אבא ואימא, הורים מאמצים, ילדים עם ילדים שאינם האחים... (כמובן שיש לציין דוגמאות של משפחות המאפיינות את התלמידות והתלמידים בכיתה).

1. נחלק את הכיתה לקבוצות (3 - 4 משתתפים). כל קבוצה תקבל רשימת כרטיסיות (מופיעה בנספח א'). כל אחת ואחד ת/יתאר את המשפחה שלו/ה בקצרה, ולאחר מכן יענו כולם על השאלות שבנספח בסבב.

לאחר שהסבב יסתיים, ינסו המשתתפים להשיב על השאלה אם לדעתם/ן שורר שוויון בין הגברים לנשים במשפחה שלהם/ן? במידה שלא, יתבקשו לציין אם אי-השוויון מפריע להם/ן.

2. לאחר העבודה בקבוצות יערך דיון במליאה:

- אילו תפקידים במשפחה נחשבים לתפקידים גבריים ואילו תפקידים נחשבים לנשיים? מה דעתכם/ן על חלוקה זו? האם חלוקת התפקידים בין האחים לבין האחיות שונה?
- האם קרה לכם/ן שהרצונות שלכם/ן היו שונים מהציפיות של ההורים? מה הרגשתם/ן?
- הצעה לחלופה: ספרו על מקרה שבו רציתם/ן למלא תפקיד שונה מהתפקיד שלו ציפו הורכם מכם/ן. מה הרגשתם/ן?
- האם נתקלתם/ן אי-פעם במצב שבו אמרו לכם/ן בבית שהדברים אינם מיועדים לבנים או לבנות? איך הרגשתם/ן? האם תרצו לשנות את המצב?
- מי קובע את החוקים שעל-פיהם אנחנו אמורים להתנהג בבית? מדוע?

3. אפשרות להמשך: נתלה בחדר על קיר אחד שלט שבו ייכתב "מסכימה / מסכים". על הקיר שמולו נקבע שלט שבו ייכתב "לא מסכימה / לא מסכים". נקרא לתלמידות ולתלמידים היגדים אחדים מנספח ב', ונבקש מהם/ן להתמקם בהתאם לשלטים. נפתח דיון על כל היגד.

4. לסיכום נשאל:

- איך היינו רוצים/ות שתתנהל אצלנו בבית חלוקת התפקידים, ומדוע?
- מה דעתכם/ן על שוויון בין המינים בנשיאה באחריות לעבודות הבית, ומדוע?
- איך מרגיש כל מין בכל מצב?

אישה היא לא רק אימא או אחות.
צריכה להיות לה גם זהות
מלאה יחספאז

נספח א'

1. מי מכבס
כביסה בבית?

2. מי מנקה את הבית?

3. מי מטפל בגינה?
בעצים? מטייל
עם הכלב?

4. מי משתף בימי
הורים בבית-הספר?

5. מי קונה את מצרכי
המזון לבית?

6. מי נמצא רוב שעות
היום מחוץ לבית?

7. מי מכין את
הארוחות בבית?

8. מי מטפל בבני
משפחה חולים?

9. מי משליך את
אשפת הבית?

10. מי מבצע תיקונים
קטנים בבית?

11. לעבוד מחוץ לבית
'זה בסדר', אבל,
על רוב הנשים
להתמקד בבית
ובגידול ילדים

נספח ב'

1.

עדיף שאבא יישאר
בבית עם הילדים

2.

צריך שתהיה חלוקה
הוגנת ושוויונית
בין הנשים לגברים
במשפחה

3.

בקרב המשפחה,
טוב שבעניינים
קטנים תחליט האישה
ובעניינים גדולים
יחליט הגבר

4.

ילדים זקוקים
לחום של אם בשנים
הראשונות

5.

אישה שעובדת
במשרה מלאה -
פוגעת במשפחה

6.

בקרב המשפחה,
טוב שבעניינים קטנים
יחליט הגבר ובעניינים
גדולים - האישה

7.

איש שעובד במשרה
מלאה - פוגע
במשפחה

8.

תפקידו של הגבר
להרוויח כסף,
תפקידה של האישה
לטפל בילדים בבית

9.

ילדות וילדים זקוקים
למפגש יום-יומי עם
דמות אב

10.

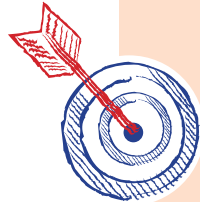
תפקידה של האישה
להרוויח כסף,
תפקידו של הגבר
לטפל בילדים בבית

11.

נשים מנקות,
מבשלות ומכבסות
טוב יותר מגברים

12.

גברים יודעים
(וצריכים) לטפל
במטלות הבית בדיוק
כמו נשים לטפל
בילדים בבית

היא-סטוריה

מטרות

1. טיפוח מודעות לעובדה שההיסטוריה נכתבה על-ידי גברים ומנקודת מבטם.
2. חקר סיפורי נשים שהטביעו את חותמן במציאות.
3. דיון בעמדות סביב התכונות הנדרשות מנשים ומגברים כאחד כדי להשאיר חותם בעולם.

יעדי ביצוע

1. התלמידים והתלמידות יסבירו את העובדה שדמויות היסטוריות גבריות מוכרות לכלל, ואילו דמויות היסטוריות נשיות מוכרות פחות.
2. התלמידות והתלמידים יחקרו את סיפוריהן של נשים שהטביעו את חותמן על העולם וישתפו את חבריהם/ בממצאים.
3. התלמידות והתלמידים יבררו ויציעו תכונות הנדרשות מנשים ומגברים כאחד כדי להותיר חותם בעולם, וינמקו את הצעותיהם.

למורה

אף על פי שבמשך ההסטוריה היו נשים מנהיגות שהטביעו את חותמן על אירועים מרכזיים, הובילו שינויים חשובים והשפיעו על האנושות - חלקן לא נזכר כלל בדפי ההסטוריה, וחלקן אמנם זכה להתייחסות, אבל היא מזערית. ביקורת חברתית פמיניסטית מציעה התבוננות ביקורתית במושג HIS-STORY כ"סיפור שלו" הממחיש היטב את התפיסה, ולפיה תמיד היו נשים משפיעות, אך סיפורן לא סופר.

בשיעור זה נציג לתלמידות ולתלמידים סיפורים על הדרת נשים.

חלק מרכזי מהשיעור מבוסס על עבודת חקר בקבוצות קטנות על נשים מנהיגות, שיש צורך להקצות לשמה חדר מחשבים. אם אין תנאים לכך בבית-הספר ניתן להוריד כתבות על נשים אחדות ולתת לתלמידות ולתלמידים לעבוד עם דפים.

מהלך הסדנה

1. **נקרין** לתלמידות ולתלמידים את מצגת התמונות המצורפת ונשאל:
מיהי הדמות המופיעה בכל תמונה.

הדמויות מציגות גבר ואישה שפעלו פחות או יותר באותו תחום, אך רק הגבר יהיה מוכר לרוב התלמידות והתלמידים. הרצל ודונה גרציה (בפועלם ליישוב יהודים במדינה יהודית בארץ ישראל), רוזה פֶּרְקֶס ומרטין לותר קינג (בפעולתם במאבק לשוויון בין לבנים לשחורים), אלברט איינשטיין ומארי קירי (בחקר המדעי).

- איך ייתכן שהכרתם/ן את הגברים ולא את הנשים?
- מה דעתכם/ן על המצב הזה?

נספר את משמעותה של המילה היסטוריה באנגלית, לאור הכתוב בפתיחה למורה.

2. **נחלק את הכיתה לזוגות.** על כל זוג לבחור דמות של אישה מנהיגה / פורצת דרך, ללמוד עליה ולהכין פוסטר עם תמונה ועם פרטים על אודותיה, ולציין מה לדעתו הפך אותה למנהיגה בעיניו. את הפוסטרים מומלץ להדפיס ולתלות בבית-הספר. המורה יכול/ה לסייע בבחירת הדמויות, אבל עדיף שהתלמידות והתלמידים יבחרו דמות שבעיניהם היא פורצת דרך או הטביעה חותם בעולם.

רשימה חלקית ביותר: רוזה פֶּרְקֶס, חביבה רייק, אסתר בראזני, מלאלה יוסופזאי, ז'קלין כהנוב, חנה סנש, הנרייטה סולד, עדה לאבלייס, אימא תרזה, עדי אלטשולר, חווקה פולמן רבן, פרחא ששון, קוקו שאנל, דונה גרציה, ברכה סרי, שולמית אלוני ועוד רבות רבות. שוב, כדאי להפנות לחוברת בתרבות ישראל.

שאלות עזר:

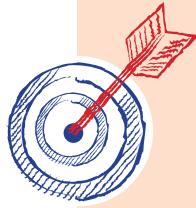
- מהו הדבר שבגללו היא התפרסמה?
- חשבו על 3 - 4 תכונות שאפיינו אותה על-פי הכתובים.
- מה דעתכם/ן על מעשיה ועל אורח החיים שבו בחרה? מה הוביל אותה לבחור בחיים שכאלה?

3. התלמידים והתלמידות **יציגו** את הנשים שעליהן קראו.
- האם לדעתכם ישנן נשים רבות כאלה? נסו לשער מדוע?
 - למה הן נדירות כל כך?
 - מה משותף לכל הנשים שהצליחו במפעלן רב-ההשפעה על העולם? אישיות מיוחדת? נסיבות? החלטה? משהו שהיה חשוב להן?

4. **לסיכום:** הנשים הן בעלות עוצמה משמעותית בכל תולדות קיומנו - בעבר ובהווה. הן הוצאו מדפי ההיסטוריה אך מקומן לא נמחה. הבחירה להנהיג יכולה להתבטא בדרכים שונות ועליה להיות פתוחה לנשים ולגברים כאחד. בשיעור זה אנו נותנים במה חשובה לקולן של נשים בהיסטוריה.

קבוצת השווים המגדרית שלי

מטרות

1. טיפוח סובלנות לשוני בתחומי העניין והעיסוק של בנים ושל בנות.
2. העמקת ההיכרות עם תחומי העניין של בני המין האחר.
3. פעילויות משותפות להיכרות מעמיקה.

יעדי ביצוע

1. התלמידות והתלמידים יציגו את תחומי העניין של בני המין האחר.
2. התלמידות והתלמידים ישוו בין תחומי העניין והעיסוק של בנים לבין תחומי העניין והעיסוק של בנות.
3. התלמידים והתלמידות יציעו פעילות משותפת לבנים ולבנות שבאמצעותה יבטאו את עמדתם/ בנושא.

למורה

החל מגיל 3 קיימת נטייה להתבדלות של המינים. בנות מעדיפות בנות ובנים מעדיפים בנים "כחיים בשני עולמות נפרדים..." כך, כל אחת מקבוצות השווים המגדריות בונה לעצמה את תחומי העיסוק והעניין ובעקבותיהם את המיומנויות והכישורים שאליהם היא נחשפת.

בגיל ההתבגרות, השלב שבו מתעצבת זהותם של המתבגרים, ניתן להבחין שמגמה זו הולכת ומתחדדת ובעקבותיה גם מתגבשים הסטריאוטיפים המגדריים. העלאה למודעות של הדברים והיכרות של בני המינים זה את זה עשויות לפתח מרחב לשיח רחב המאפשר כר להבעת דעות מגוונות.

מהלך הסדנה

1. **נושיב** את הכיתה בשני מעגלים: מעגל בנים ומעגל בנות. בכל מעגל יעבירו דף בריסטול בגודל A4 וכל משתתף ומשתתפת ירשמו את הפעילויות המשותפות האהובות עליהם/ן - עיסוקים בשעות הפנאי, חוגים, משחקים. תיווצרנה שתי מניפות - מניפת הבנים ומניפת הבנות.
2. **דיון** על שתי המניפות שנוצרו - השוני והדמיון בין הרשימות. מה אוהבות בנות לעשות יחדיו ומה אוהבים בנים לעשות יחדיו.
3. **נבקש** מהתלמידות ומהתלמידים להתהלך בחדר לצלילי מוזיקה. כשהמוזיקה תיפסק ייפגשו זוגות של תלמידים ושל תלמידות ויענו על שאלות של המורה.

שאלות לדוגמה:

- אתמול הייתי ב...
- תכנית טלוויזיה שראיתי
- כמה אחים/אחיות יש לי
- שחקן או שחקנית, זמר או זמרת שאני מעריץ/ה
- אני אוהב/ת...
- לו הייתי יכול/ה הייתי....

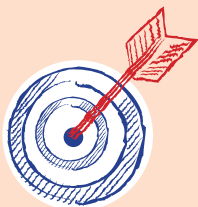
הערה: בדרך כלל יצטרפו בנים ובנות ויצרו זוגות של בני מינם. מדי פעם על המורה ליצור זוגות עם בני המין השני.

4. **נחלק** את הכיתה לשתי קבוצות מעורבות - כל קבוצה תיצור מיזם של פעילות המשותף לבנים ולבנות. המיזם יכול להיות - משיווק של מוצר, משחק משותף, פרסומת, פעילות חברתית כלשהי. יש צורך בחומרים - עיתונים / בריסטולים / טושים / בצק / פלסטלינה.... המשימה תוטל על הקבוצות המעורבות כפעילות בבית.

5. הצגת המיזמים

6. **בסבב** - המשתתפים/ות יאמרו מה למדו על קבוצת השווים שלהם/ן, על קבוצת השווים המגדרית האחרת, ומהם הדברים החדשים שלמדו במשימה המשותפת.
- מהם היתרונות והחסרונות בפעילות משותפת בקבוצות הטרוגניות ובקבוצות הומוגניות?

היבטים מגדריים ביחסי חברות בין בנים לבנות

מטרות

1. טיפוח חשיבה ביקורתית על התפקידים המוגדרים לכל מגדר בתפיסה המקובלת.
2. טיפוח מודעות לחשיבות החופש בהבעת רגשות ולביטוי יוזמה בקרב כל מגדר.

יעדי ביצוע

1. התלמידים והתלמידות יביעו עמדה ביקורתית על התפקידים המוגדרים לכל מגדר.
2. התלמידות והתלמידים יביעו עמדה הנוגעת לחשיבות החופש להבעת רגשות ולביטוי יוזמה בקרב כל מגדר.

למורה

בגילאים המאפיינים את סוף בית-הספר היסודי מתחיל שלב המעבר בין 'ההפרדה' השכיחה בין בנים לבנות לבין גילויי העניין בבני המין האחר והרצון להתקרב אליהם, והם מתחילים לתפוס מקום בשיח שלהם. מטרתנו בשיעור זה להתבונן בתפקידים באמצעות דוגמה ספציפית של חיזור, ולערער על המובן מאליו - מיהו החזק והפעיל ומיהי החלשה והפסיבית. כמו כן, עלינו לפתוח את הגישה לעולם הרגש גם בפני בנים.

מהלך הסדנה

1. **נזכיר** את השיעור הקודם ואת ההבדלים שגילינו בתחומי העניין בין בנים לבנות. בשיעור זה נבחן את המפגש בדרכי התקשורת.

2. **נשאל:** האם ניכרים הבדלים בחברות בין בנים לחברות בין בנות? ממה נובעים הבדלים אלה?

איך בת תיצור קשר עם בן/בת שמוצא/ת חן בעיניה, ואיך יעשה זאת בן?

3. **נקרא** עם התלמידות והתלמידים את השיר המצורף.

אומץ / דפנה דה-הרטוך

אולי גם הוא עכשיו במחברת
יושב ופותר תרגיל?
אימא שלי תמיד אומרת:
"לבנות אסור להתחיל!"
אבל גם בנים מרגישים,
הוא רוצה בדיוק כמוני.
ראיתי מבט בעיניו.
בן ובת, מה כבר השוני?
אני
מטלפנת
עכשיו!

4. **נערוך דיון** בהתייחסות חופשית לשיר:

- מה דעתכם/ן / הרגשתכם/ן בעקבות קריאת השיר?
- הסבירו את משמעות הכותרת של השיר 'אומץ'.
- מה היו הגישות המקובלות פעם? מהו ההבדל בין גישת האם לבין גישת הבת?
- נמקו את דעתכם בסוגיה 'מי מתחיל עם מי?'

מכתב אהבה / יורם טהר-לב

הייתי כותב לה מכתב אהבה,
 לו הייתי בטוח שהיא לא תצחק ממני,
 לו הייתי בטוח שלא תראה את המכתב
 לאף אחד אחר,
 לו הייתי בטוח שאין לה כרגע חבר,
 לו הייתי בטוח שלא יכירו את כתב ידי
 על המעטפה,
 לו הייתי בטוח שהיא תסכים,
 לו הייתי יודע מה לכתוב בפנים.

5. **נקרא** עם התלמידות והתלמידים שיר נוסף.

6. **נערוך דיון** בהתייחסות חופשית לשיר:

- מה דעתכם/ן / הרגשתכם/ן בעקבות קריאת השיר?
- מה דומה ומה שונה בין שני השירים?
- איזו דילמה מעלה הילד?
- איזו משמעות ניתן לייחס לכך שהשיר הראשון נכתב על-ידי משוררת ואילו השני נכתב על-ידי משורר?

7. **לסיכום נשאל:**

- האם לתחושתכם/ן יש הבדל בין בנות לבין בנים בציפייה 'להיות פעיל או סביל'? 'להיות חזק או חלש' ביחסים שבין בנים לבין בנות?
- מה מרוויחים ומפסידים הבנים והבנות בגלל הציפיות האלה?
- מה דעתכם/ן על הבדלים בין בנות לבנים בשיחה על תחושות ועל רגשות?
- מדוע לדעתכם/ן באים לביטוי הבדלים אלה? ושוב, מהו הרווח וההפסד של כל מגדר הנובעים מהבדלים אלו?
- מה דעתכם/ן על שוויון בין המינים הנוגע לחשיפת רגשות של אהבה?
- האם יש לשאוף לצמצום הפער? מדוע? כיצד?

הומו זו לא קללה

מטרות

1. טיפוח ההבנה, ששונות בנטייה המינית היא חלק מן השונות הכללית בין בני/בנות האדם. טיפוח יחס חיובי לשונות בין בני/בנות האדם וחיזוק הביטחון בהצגת השונות. טיפוח פתיחות, קבלה וכבוד כלפי האחרות והאחרים שסביבנו - גם אלה שלא עונים על הציפיות המגדריות שלנו.
2. קידום ההבנה שהשימוש במילה 'הומו' כקללה הוא פוגעני ומעליב ויש להימנע ממנו.

יעדי ביצוע

1. התלמידות והתלמידים יבינו את הגיוון בנטייה המינית של אנשים לנוכח השוני בין בני האדם בכלל.
2. התלמידות והתלמידים יסבירו מדוע השימוש במילה 'הומו' כקללה הוא פוגעני ומעליב, ומדוע יש להימנע ממנו.
3. התלמידות והתלמידים יביעו עמדה הנוגעת לחשיבות השונות והמגוון של בני ובנות האדם.
4. התלמידות והתלמידים יציעו הצעות חינוכיות לקידום הפתיחות, הקבלה והכבוד כלפי האחרות והאחרים (גם אלו שלא עונים על הציפיות המגדריות שלנו).

למורה

נכון להיום (שנת 2014) בכ-80 מדינות עדיין נתונים יחסים חד-מיניים מחוץ לחוק, כאשר ב-10 מהן מאיים על האנשים עונש מוות, ובאחרות - עונשי מאסר לתקופות שבין שנה למאסר עולם.

מעבר לאפליה על-ידי החוק, מתרחשים ברחבי העולם מדי שנה מאות מקרי רצח של הומוסקסואלים ושל טרנסג'נדרים על רקע שונותם המינית והמגדרית.

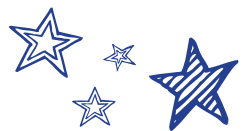
קו האלימות הזה כלפי אוכלוסיית הלהט"ב מונחה על-ידי התפיסה ההומופובית המתכתבת גם עם האלימות ועם התפיסות ביחס לנשים ונסמכת עליהן.

המלך

למורה - המשך

תפיסות אלו משתרשות בנו בגיל צעיר ביותר ומגולמות בביטויים שונים בחיינו. בשיעור זה
בחרנו להתרכז בביטוי מובהק אחד והוא - השימוש במושג 'הומו' או 'לסבית' ככינוי גנאי.
למילה 'הומו' שימוש רווח כקללה במסדרון בית-הספר, ולא רק בנים משתמשים בה כדי
להעליב, לפגוע ולנדות.

שיעור זה יכול לעורר מטענים מורכבים בחלק מהכיתות. שכן, מבחינה סטטיסטית בכל
כיתה יש אחוז מסוים של ילדות ושל ילדים שנטייתם חד-מינית, ובכל מקרה יכולה לעלות
התנגדות והכחשה מצד התלמידות והתלמידים שמדובר בהתנהגות פוגענית.

זכויות להט"ב
הן זכויות אדם.
אין שום הבדל
הראפר מקלמור

מהלך הסדנה

1. **נשחק בינגו אהבות הפוך** - נחלק לוחות בינגו אהבות הפוך (נספח א'). על כל אחת ואחד לענות בצד אחד של הלב על ההגדרה המופיעה במשבצת. לאחר שסיימו, נבקש מהתלמידות ומהתלמידים להסתובב בכיתה ולחתום זה לזה בחצי השני של הלב אם מצאו שלמישהו יש תשובה שונה משלהם (יש להקפיד בפעילות זו שלא ייכתבו דברים מעליבים כלפי הילדים והילדות) יש להגיע לבינגו של לוח מלא.

דיון קצר

- איך הרגשתם/ן במהלך המשחק?
- האם נמצא בקלות דברים שונים? מדוע?
- חוו דעתכם/ן - מה מהנה יותר - להיות דומה או להיות שונה?
- האם ישנם דברים שקשה להיות שונה בהם? כמו מה למשל?
- מה דעתכם/ן על האפשרות שכולנו נהיה דומים?

2. נצפה בסרטון של ג'ורג' עמירה

- מה הביא את ג'ורג' לערוך את הסרטון הזה?
- ממה לדעתכם/ן הוא סבל?
- חשבו מה אמרו לו בכיתה? בבית? בשכונה? איך הוא הרגיש?
- מה היו אפשרויות התגובה שלו? מה עוד הוא היה יכול לעשות?
- חשבו על 'הקללות' שספג ג'ורג'. האם נאה להשתמש במילים אלו כקללות?
- האם שמעתם/ן אי-פעם מישהו שמתמש במילה 'הומו' כקללה - מה חשבתם/ן? מה הרגשתם/ן?

למורה

'נשים' ו'גברים' הם תוויות הטעונות בהנחות ובציפיות רבות - איך להתלבש, מה לחשוב, מה לעשות בזמן הפנוי וכו'. ההנחה שאנשים ממגדר אחד צריכים להתאהב במגדר האחר נקראת 'הטרו נורמטיביות' (ההנחה שכולם אמורים להיות 'סטרייטים'). ההנחות האלו הן למעשה חלק בלתי נפרד מההבניות המגדריות שלנו.

נתון חשוב שכדאי להכיר בהקשר זה - בערך אחד מכל עשרה אנשים הוא הומו, לסבית או ביסקסואל. נתון זה מלמד אותנו, שסביר להניח שבסביבה הקרובה של כל אחד מאיתנו ישנם לפחות גבר או אישה אחת שהעדפתם המינית היא חד-מינית. לצד זה נוסף, שאין ייצוג הולם לאנשים להט"בים במדיומים הפופולריים או במוסדות הכוח החברתיים (פרסומות, סרטים, טלוויזיה, עיתונות וממשלה) ולחיסרון השפעה ניכרת על הבניית היחס ההומופובי של החברה שבא לידי ביטוי גם בשימוש במילה 'הומו' כקללה.

3. נערוך סבב שבו יאמרו כל אחד ואחת לג'ורג' משהו בעקבות הסרט שיצר.

לאחר הסבב נשאל:

- מה קרה אחרי שג'ורג' העלה את הסרטון?
- האם הסרט שינה את היחס כלפיו בכיתה?

למורה:

אימו של ג'ורג' סיפרה, שבעקבות הסרט שעלה אתמול כבר התחילו להתייחס אליו אחרת, וילדים רבים הצטערו על ההתנהגות שלהם. אפילו מחנכת הכיתה ערכה בבוקר שיחה עם התלמידים והם ביקשו ממנו סליחה.

4. **נספר לכיתה,** שהסרטון של ג'ורג' עמירה הגיע עד לנשיא רובי ריבלין, והנשיא הזמין אותו ליצור סרטון יחד איתו כדי להעביר את המסר לכל עם ישראל.

נצפה בסרטון יחד ונשאל:

- מה דעתכם/על הסרטון?
- מדוע לדעתכם/החליט רובי ריבלין ליצור סרטון יחד עם ג'ורג'?

“

הנשיא פרסם את הסרטון גם בפייסבוק שלו וכתב את הדברים הבאים:

”כשראיתי את הסרטון המרגש שיזם ג'ורג' עמירה בן ה-11, ביקשתי להיפגש איתו ולהודות לו על היוזמה החשובה והמרגשת. אסור שנשתוק מול כל סוג של אלימות. זו לא רק הבעיה של מערכת החינוך, זוהי בעיה של כולנו. אנחנו רואים אותה צומחת סביבנו, אנחנו חשים אותה גדלה בחברה, ועלינו מוטלת החובה לעצור אותה. במקום שיש בו בריונות נדרוש סובלנות, במקום שבו מרימים יד להכות אנחנו נושיט ידינו לחיבוק. לא הייתה ולא תהיה סובלנות כלפי אלימות.”

”

5. **נבקש מן התלמידות ומן התלמידים לכתוב מכתב לנשיא המדינה ולהציע בו פתרונות חינוכיים לקידום סובלנות, פתיחות, קבלה וכבוד כלפי האחרות והאחרים (גם אלו שלא עונים על הציפיות המגדריות שלנו). התלמידות והתלמידים יציגו את מכתביהם במליאה ותיערך הצבעה על המכתב המשכנע ביותר שיישלח לנשיא המדינה.**

6. **סיכום**

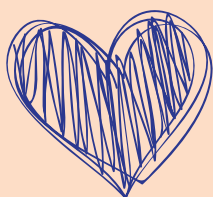
היום למדנו, שלכל אחד ואחת מאיתנו מגיע יחס של כבוד אנושי, ושהשונות שלנו והייחודיות צריכה לשמש מקור לגאווה ולא לבושה. למדנו, שאין זה הוגן להשתמש במילה 'הומו' או במילה 'בת' כקללות. למדנו, שאסור לתת יד לאלימות ולבריונות גם בהקשר של המגדר שלנו. למדנו, שהבחירה שלא לשתוק כנגד אלימות ולהתקומם נגדה היא בחירה שיכולה לשנות את המציאות.

נספח א'

ביתא אהבות הפסוק¹⁰

תכונה טובה שלי

זמר/ת או להקה
אהובים

מאכל אהוב

מקצוע אהוב
בלימודים

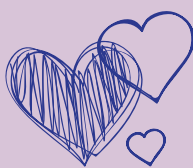

צבע אהוב

תכנית טלוויזיה אהובה

מה הייתי רוצה להיות
כשאהיה גדול/ה

מה הכי מעצבן אותי?

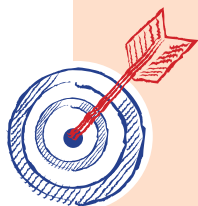

סרט אהוב

10 באדיבות הנוער העובד והלומד, יוצרי הדף.

סיכום תהליך 'שווה דיבור' ורפלקציה

מטרות

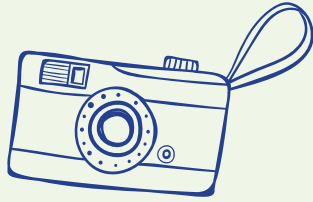
1. סיכום התהליך הכיתתי במפגשי 'שווה דיבור' וחשיבה רפלקטיבית על התהליך ברמה הרגשית וברמה הקוגניטיבית.
2. קריאת כיוון לנשיאה באחריות ולעשייה, שתחוללנה שינוי בתפיסות המגדריות הנורמטיביות.

יעדי ביצוע

1. התלמידות והתלמידים יציגו את כל הנושאים הזכורים להם מתהליך הלמידה של 'שווה דיבור'.
2. התלמידות והתלמידים ינסחו מחדש את ההגדרה האישית שלהם למגדר.
3. התלמידות והתלמידים יזהו שינויים אישיים שעברו בתפיסת המגדר שלהם.
4. התלמידות והתלמידים יציעו רעיונות לשינוי חברתי.

למורה

במפגשים הכיתתיים עברנו דרך שאלות רבות שפתחו לנו את עולם המגדר וההבניות החברתיות. אין ספק, שמכיוון שמדובר בתפיסת עולם שנשענת על ערכי השוויון וכבוד האדם, רבים עוד התחומים, הסוגיות ועולמות התוכן שמגדר ושוויון בין המינים נוגע להם. סביר להניח, שבמהלך השיעורים התגלו התנגדויות, נקודות חיבור וריחוק, והדבר שונה בין תלמיד לתלמידה, בין ילד לילדה. נבקש לסכם בהדגשת התהליך שעברנו ובסימני השאלה שעוררנו.

מהלך הסדנה

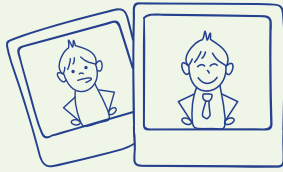
לפניכם שתי חלופות לשיעור, לבחירתכם:

חלופה 1

1. נבקש מהתלמידות ומהתלמידים לפני השיעור לצלם שתי תמונות:
 - תמונה אחת תבטא - מה הוא מגדר עבורי.
 - תמונה שנייה תבטא שאיפה לשינוי.
2. נאמר לתלמידות ולתלמידים שהיום נסכם את התהליך שעברנו. נבקש מהתלמידים ומהתלמידות להזכיר את נושאי השיעורים שעברנו, ונרשום אותם על הלוח.
3. נקריין את התמונות שצילמו התלמידים במקרן, ונברר מהי המשמעות של מגדר עבור כל אחת ואחד. חשוב לשאול אם חל שינוי בתפיסה במרוצת התהליך.
4. נקריין את מערך התמונות השני (ראו רשימת קישורים, נספח א') ונשוחח על השינוי החברתי המתבקש. לאיזה מאבק חברתי הייתי רוצה להצטרף?
5. נבקש מן התלמידות ומהתלמידים ליצור כרזה למאבק שאליו ירצו להצטרף באמצעות התמונות שצילמו (לכרזה דיגיטלית ראו piktochart, מדריך למשתמש ב - piktochart ראו כאן).
6. חלופה מקוונת: אותה משימה - אך באופן מובנה במצגת שיתופית: ראו דוגמה (זוהי דוגמה בלבד. נא להעתיק את המצגת או לבנות חדשה, אך לא לעבוד בתוכה)

למורה

פעילות זו נסמכת על היענות התלמידות והתלמידים לצלם את התמונות לפני השיעור. ידוע לנו, כי במקומות שפעילות זו יושמה, חוויית שיעור הסיכום הייתה משמעותית. אם אתם חוששים שהתלמידות והתלמידים לא יענו לבקשה ולא יביאו תצלומים, ניתן להקדיש שיעור מקדים ולאפשר צילום בשיעור זה.

חלופה 2

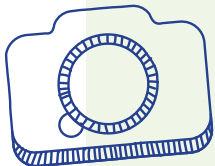
1. נאמר לתלמידות ולתלמידים שהיום נסכם את התהליך שעברנו. נבקש מהתלמידים ומהתלמידות להזכיר את נושאי השיעורים שעברנו, ואף נרשום אותם על הלוח ברשימה.
 2. נפזר בכיתה תמונות שונות ונבקש מהתלמידות ומהתלמידים לבחור תמונה שמבטאת שינוי שעברו השנה באופן אישי בתהליך. השינוי יכול להתבטא במחשבה, בתפיסה, בעשייה או בהתנהגות באירוע מסוים שחרגו בו מן ההתנהגות הספונטנית שאפיינה אותם. אפשר לערוך בפרק זה של הסיכום סבב שבו יציינו המשתתפים והמשתתפות (לנוכח רשימת השיעורים שעל הלוח) שיעור אחד שפתח להם/ן צוהר לראייה חדשה, שהאיר את עיניהם/ן לסיטואציה שגרמה לשינוי בתפיסת המגדר וכו'.
 3. נערוך סבב נוסף שבו נבקש מהתלמידות ומהתלמידים לבחור תמונה אחרת שמבטאת שינוי חברתי מבוקש מבחינתם/ן.
- חלופה נוספת לחלק זה יכולה להיות - חלוקת דף למילוי ובו דמות אדם (נספח ב') ושיחה באמצעות הציוור על השינוי המבוקש.

- איך הייתי רוצה לראות את החברה שבה אני חי/ה?
- אילו דברים התגלו בתהליך שמתבקש להשאירם כפי שהם?
- מהם הדברים שאותם לדעתכם/ן מתבקש לשנות?
- לאיזה מאבק חברתי בתחום הייתם/ן מצטרפים/ות?

לסיכום

ניסינו השנה להרכיב משקפיים חדשים שדרכם נשקיף על המציאות. אלה המשקפיים המגדריים. לתחום זה השלכות על כל רובדי החיים שלנו. נגענו בו בקצה המזלג, ואנו תקווה שנקודת מבט זו תלווה אתכם/ן גם בהמשך.

בסיכום ניסינו להכיר את השינוי שתהליך זה מחולל ברמה האישית בקרב כל אחת ואחד מכם/ן וברמה החברתית.

לעולם אל
תטילו ספק בכך
שקבוצה קטנה של אנשים
מחזיקים ואכפתיים יכולה
לשנות את העולם

מרגרט מיד

נספח א' קישורים למאמרים

כמובן שניתן להוסיף כיד הדמיון. מומלץ להדפיס בצבעים ולניילן.

על המורה המפעיל/ה בכיתה לבחון את התאמת התכנים בקישורים לתרבות קהילת בית-הספר בטרם הפנייה אליהם.

• טבלה מאוירת: שיעור השתתפות נשים במשחקים אולימפיים • קריקטורה: את כל היום בבית. למה את עייפה? • כרזה: גבר ואישה על כפות המאזניים/נדנדה • תצלום באתר בנייה • משיכת חבל: גבר ואישה • פסיפס תצלומים: נשים מרחבי העולם נושאות שלט - "שוויון?" • תצלום: גבר בוכה • מאגר טקסטים חזותיים בנושא מגדר • תצלום: ערימת ידיים נשיות • מאגר טקסטים חזותיים בנושא מגדר וחברה שוויונית • כרזה: שוויון בין המינים • איור: ילד וילדה מתקוטטים • איור: ילדים וילדות מרחבי העולם על קשת בענן	• שלט גרפי לאתר החתלת תינוקות • איור: בחירת צעצועים בנים/בנות • זמר בהופעה • סמליל: גבר ואישה על כפות המאזניים • איור: ילדים במקצועות מגדריים • תצלום: בן ובת באמבטיה • תצלום: ילד בתלבושות שונות • תצלום מתוך מבחן משחק תפקידים מגדרי • איור: גבר ואישה בתפקידים שונים • סמליל מתוך מבחן משחק תפקידים מגדרי • כרזה פמיניסטית • כרזה ברוח הכרזה הפמיניסטית שלעיל • איור: גבר ואישה במשחקי פעוטות • סמליל: השאלה המורכבת של משחק תפקידים מגדרי • תצלום: גבר ואישה במרחב הביתי • טבלה מאוירת: פערי שכר בין נשים לגברים

מה אני חושבת?

מה אני חושב?

מה אני מרגיש/ה
לאור התהליך שעברנו?

דברים שהייתי רוצה לשנות
בכיתה ובחברה
בעקבות השיעורים

'שווה דיבור' הערכה חלופית 'לתכנית הלימודים' שווה דיבור'

התכנית 'שווה דיבור' מבקשת להקנות לתלמידות ולתלמידים כלים לקריאה ביקורתית של המציאות המגדרית, ולהמיר את התפיסות המקובלות בתפיסה שוויונית, המאפשרת לבנות ולבנים מימוש עצמי מלא, ללא מחסומים מכל סוג שהוא.

התכנית איננה ממוקדת בהקניית ידע (אם כי במהלכה נרכש ידע על מושגים, על תהליכים חברתיים, על תהליכים פסיכולוגיים וכדומה), אלא עוסקת בהגברת המודעות לסוגיות מגדריות, בבירור ערכים ותפיסות אישיות וחברתיות, בטיפול חשיבה ביקורתית, ובשחרור מודע מהבניות חברתיות לשם מימוש עצמי.

כזאת, לא ניתן להעריך רק את הידע שהתלמידים רכשו בתהליך הלמידה של התכנית, אלא גם, ובעיקר את השפעתם של תהליכי הלמידה על שינוי עמדות ותפיסות, ועל גיבוש עמדה שוויונית משוחררת מסטריאוטיפים ומהבניות חברתיות מגדריות.

לפיכך, מן הראוי להעריך את תהליך הלמידה באמצעות הערכה חלופית, שתספק תוצרים המעידים על הבנה, על ניתוח, ועל פרשנות של בעיות ועל התבוננות וביקורת עליהן מנקודות מבט שונות.

משימות ביצוע הן משימות למידה המתבצעות במצבים אמיתיים ככל האפשר או בהדמיה של מצבים כאלה.

במטלות הביצוע נבחנות רמות חשיבה שונות והן מאפשרות ביטוי להיבטים חוויתיים-רגשיים.

מטלות הביצוע יכולות להיות מגוונות וברמות מורכבות שונות. באמצעותן מתאפשרת הגשת תוצרים מסוגים שונים, החל בתוצר כתוב הכולל: בירור עיוני של נושא, עריכת סקר עמדות, סיכום ראיונות, דיווח על תצפיות, עלון הסברה, וכן - דרך עבודה יצירתית, כגון: ציור, דגם, מצגת מחשב, סרט וידיאו או מיצג לתערוכה.

מטלות ביצוע מאופיינות בכך שהן בעלות ערך ומשמעות אישית, ורלוונטיות לסיטואציה טבעית ולמציאות יום-יומית.

'דיבור בציבור' - כמשימה של הערכה חלופית

משרד החינוך הציב כמטרה שילוב תכנית מערכתית ל'דיבור בציבור'. תכנית זו באה לקדם מיומנויות של דיבור בפני קהל, על כל הכרוך בכך: הכנת היצג, עמידה בפני קהל, הבעת רעיונות באופן בהיר ומשכנע, הקשבה והעברת משוב מכבד.

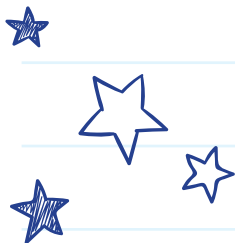
משימת הביצוע המוצעת בזאת תאפשר להעריך ידע, הבנה, כישורים, וערכים על-פי המטרות הספציפיות של התכנית 'שווה דיבור'.

היא מזמינה לבחון סוגיות אקטואליות מעולמו של התלמיד בזיקה לתפיסות מגדריות שוויוניות. היא פתוחה, מורכבת, מאתגרת, מתמשכת ומאפשרת מרחב בחירה של נושאים ושל סוגיות ודרכים להצגתם.

המשימה מזמנת עבודה בצוות ומאפשרת העמקת ההבנה באמצעות דיון קבוצתי, הערכה עצמית ומהלכים רפלקטיביים.

המשימה כוללת: דף הסבר למורה (הכולל, בין היתר, יעדי המשימה, ידע קודם שנדרש, דרכי העברה, רשימת חומרים, ועוד), משימה לתלמיד, מחוון וחומרי עזר.

למשימת ההערכה החלופית מתלווה מחוון, שהוא חלק אינטגרלי מן המשימה. רצוי שהמחוון ייבנה בשיתוף עם התלמידים, אך מכיוון שהדבר דורש מיומנות רבה, מצורף למשימה שלפנינו מחוון מוכן, שניתן להתאימו לכיתה בשיתוף התלמידים.

11 למידע נוסף על מחוונים ראו: מ' בירנבוים (1997) חלופות בהערכת הישגים. תל אביב: רמות.

'שווה דיבור בציבור': משימת הערכה

יעדי המשימה

1. התלמידות והתלמידים ידונו ויגבשו עמדה בסוגיה חברתית נבחרת בתחום המגדר.
2. התלמידות והתלמידים יתכננו הרצאה (פרזנטציה) על הסוגיה בפני קהל. בתכנון יתנו דעתם: לקהל היעד של ההרצאה, למטרות ההרצאה, למידע שיוצג, לדרכי ההצגה, לשימוש באמצעים רטוריים ובאמצעים חזותיים, לחלוקת התפקידים בהרצאה וכו'.
3. התלמידות והתלמידים יציגו את עמדתם בהרצאה לפני קהל (בסגנון TED).

תנאים לביצוע מיטבי של המשימה

- עבודה בזוגות (רצוי בן ובת).
- שלב התכנון יתבצע בכיתה במהלך שני שיעורים לפחות, וימשך בשעות שאחרי הלימודים. יש לעודד פגישות פיזיות או וירטואליות בין העמיתים למשימה.
- היקף הזמן לביצוע המשימה ייקבע על-ידי המורה, בהתאם לשיקול דעתו/ה.
- את ההרצאה יישאו התלמידים והתלמידות ויחלקו ביניהם באופן הגיוני את 'תפקידי הדיבור' לפני קהל היעד (תלמידים, הורים, מורים, או שילוב שלהם). חשוב לצלם סרטון של ההרצאה ולהציג אותו באתר בית-הספר.
- הערכה עצמית של ביצועי המשימה והערכת עמיתים תתבצע באמצעות המחווה (המוכן, או זה שייבנה עם התלמידים והתלמידות) תוך כדי צפייה בסרטון ההרצאה.

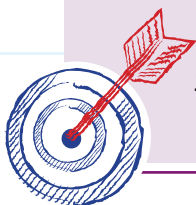
התוצר המצופה

- הרצאה בפני קהל (בסגנון TED) בת 10 דקות לכל היותר, על סוגיה נבחרת ורלוונטית בתחום המגדר והשוויון המגדרי.

החומרים שהתלמידות והתלמידים יקבלו לביצוע מיטבי של המשימה

- דף משימה לתלמיד/ה.
- מחווה מוכן למשימה או תבנית למחווה שתיבנה בשיתוף כלל התלמידות והתלמידים.
- נספחים: דפי עזר.

'שווה דיבור בציבור': משימת הערכה

מטרת המשימה

הצגה רהוטה ומשכנעת של עמדתכם/ן בסוגיה מגדרית נבחרת בהרצאה (פרזנטציה) לפני קהל.

תלמידות ותלמידים יקרים,

משרד החינוך הכריז על תכנית חדשה ופורצת דרך שתקדם כישורים של 'דיבור בציבור' - הרצאות המלוות באמצעים חזותיים לפני קהל נבחר.

התכנית החדשה מבוססת על ההבנה, שהיכולת לדבר לפני קהל היא מיומנות חיונית לכל אדם, וחשיבותה הולכת וגדלה בעידן של תקשורת פתוחה, של רשתות חברתיות ושל תהליכי גלובליזציה.

לצד כישורי השפה והתקשורת הנדרשים מן הדוברים ומן הדוברות, עוזרת מיומנות הדיבור בציבור לשקף מטעני ידע, כלי חשיבה ויכולות רטוריות, ובה בעת תורמת לעיצובם ולהתפתחותם.

אתם, תלמידות ותלמידים, נקראים להיות חלוצי היישום של התכנית, ובעקבות מה שנלמד במסגרת 'שווה דיבור' אנא הציגו את עמדתכם/ן בסוגיה שתבחרו בתחום המגדר והשוויון המגדרי בפני קהל נבחר ובזמן קצוב של 10 דקות לכל היותר.

לשם כך, תכננו ובצעו את המשימה על-פי השלבים הבאים:

שלבי העבודה

- בחרו עמית/ה לעבודה משותפת.
- חזרו על כל מה שנלמד בכיתה במסגרת 'שווה דיבור', עיינו בתוצרי הלמידה האישיים והקבוצתיים, וערכו רשימה של כל הסוגיות המדברות אליכם/ן ורלוונטיות עבורכם/ן. תוכלו להיעזר ברשימת הסוגיות המומלצת בנספח 1.
- תוך כדי חזרה על מה שנלמד, כדאי לדון בסוגיות הנבחרות ולבחון מחדש תובנות, עמדות ותפיסות שהובעו במהלך השיעורים. ייתכן, שעכשיו יהיו לכם/ן תובנות אחרות.

• בחרו מתוך הרשימה שנערכה סוגיה אחת, שיש לכם/ן עמדה מוצקה ביחס אליה, שבידיכם/ן דוגמאות מתוך החיים והסביבה הממחישות אותה, ושלדעתכם/ן תוכלו ללמד או לחדש לקהל היבט מסוים שלה.

• תכננו את ההרצאה שתציגו בפני הקהל (כדאי להיעזר ברשימת הקישורים להמלצות ו'טיפים' לבניית הרצאה מיטבית בנספח 2):

« צפו בכמה הרצאות (ראו נספח 3 - קישורים להרצאות בתחום המגדר) ודונו במטרת ההרצאה, במידת ההתלהבות והעניין של הקהל מההרצאה, בתחבולות החזותיות והרטוריות (לשוניות) שבהן משתמשים הדוברים, שפת הגוף שלהם, נימת הדיבור ועוצמתו וכו'. הכינו לעצמכם רשימה של דברים חיוניים להצלחת ההרצאה.

« דונו במטרה שיש לדעתכם/ן להשיג באמצעות ההרצאה על הסוגיה הנבחרת. חשבו אם ברצונכם/ן להשפיע על הקהל ולשנות את יחסו או התנהגותו, בהתאם לסוגיה, ואם כדאי לשכנע את הקהל בחשיבות הדיון בסוגיה ועוד. הגדרה מדויקת של מטרת ההרצאה תסייע להעביר את המסרים באופן יעיל בזמן הקצוב.

« בהתאם למטרה שנוסחה, החליטו מיהו קהל היעד של ההרצאה (תלמידים, מורים, הורים, תלמידים ומורים, תלמידים והורים או אחרים).

« רכזו את כל הידע והמידע שברשותכם/ן על הסוגיה הנבחרת - נתונים ועובדות, עמדות של אנשים, השפעות של הסוגיה על השוויון בין המינים וכו'.

« סננו את המידע החשוב ביותר שיקדם את מטרת ההרצאה ושלדעתכם/ן יעניין את קהל היעד. להרצאה מוקצות 10 דקות לכל היותר (אפשר פחות), ולכן חשוב לסנן ולבחור את המידע החשוב ביותר שניתן לספק בזמן קצוב זה.

« תכננו ובנו את העזרים החזותיים שבהם תשתמשו להמחשת דבריכם.

« חלקו ביניכם את הצגת הדברים בהרצאה, כך שהזמן שבו יציג כל אחד ואחת מכם את דבריו יהיה שווה, וכך שחלוקת סעיפי הסוגיה תהיה הגיונית.

« ערכו חזרות להרצאה. כדאי מאוד לבקש מחבר/ה לצלם את החזרות, ולנתח את הסרטים המצולמים לשם שיפור ושדרוג הצגת הדברים.

« תכננו יחד עם המורה את מועד ההרצאה, מקום ההרצאה, הזמנת הקהל במועד ובמקום המתוכננים, והחשוב ביותר: הצלם/ת שת/יצלם את סרטון ההרצאה החיה.

- הציגו את ההרצאה שתוכננה באופן חי בפני קהל היעד. זכרו שחשוב להפגין רוגע ורהיטות, ולשדר ביטחון בידע ובעמדה שמוצגים. ודאו שמצלמים את ההרצאה.
- צפו בסרטון ההרצאה שלכם והעריכו אותו על-פי המחווון. הציגו את הסרטון בכיתה ובקשו הערכת עמיתים.

תוצר המשימה

- הרצאה 'חיה' בפני קהל, המתייחסת לסוגיה נבחרת בתחום המגדר הכוללת:
 - ✓ הצגת הסוגיה: נתונים, עובדות ועמדות שונות
 - ✓ המחשת הסוגיה באמצעות שתי דוגמאות לפחות מתוך החיים והסביבה הקרובה.
 - ✓ הצגת העמדה בסוגיה וטיעונים משכנעים לביסוסה.
 - ✓ אמצעי עזר חזותיים ולשוניים, שפה רהוטה, שפת גוף מתאימה.

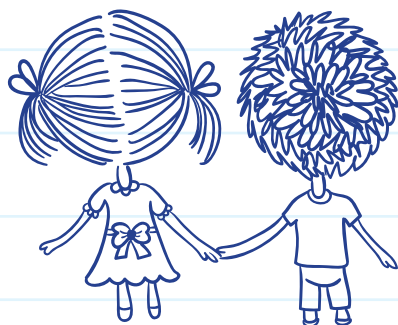
איחולינו לעבודת מכתב, סורייב ומאזלחת

מחווון (לגיבוש סופי עם התלמידים)

רמת ביצוע קריטריון	השיג/ה את היעדים 80 - 100	קרוב/ה להשגת היעדים 60 - 79	בתחילת הדרך 59 ומטה
הצגת הסוגיה	תיאור ממצה, מלא ומדויק של הסוגיה, הבעייתיות בסוגיה, נתונים ועובדות הממחישים את הבעייתיות, עמדות נפוצות ביחס לסוגיה.	תיאור חלקי אך מדויק של הסוגיה הכולל 2 מתוך הסעיפים הבאים: הבעייתיות בסוגיה, נתונים ועובדות הממחישים את הבעייתיות, עמדות נפוצות ביחס לסוגיה.	תיאור מבלבל של הסוגיה, ללא התייחסות לסעיפים הבאים: הבעייתיות בסוגיה, נתונים ועובדות הממחישים את הבעייתיות, עמדות נפוצות ביחס לסוגיה.
הצגת דוגמאות להמחשה	הצגת שתי דוגמאות: - הממחישות את הסוגיה המוצגת ו/או את הבעייתיות שבה. - הלקוחות מתוך עולמם וסביבתם של תלמידים ותלמידות.	הצגת דוגמה אחת העומדת באחד מהקריטריונים הבאים: - ממחישה את הסוגיה המוצגת ו/או את הבעייתיות שבה. - לקוחה מתוך עולמם וסביבתם של תלמידים ותלמידות.	הצגת דוגמה אחת או יותר שלא ברור הקשר שלה לסוגיה ו/או לא משקפת את עולמם של התלמידים והתלמידות.
הצגת עמדה אישית	הצגת עמדה ברורה ומנומקת: - המבוססת על נתונים ועל עובדות. - הטענות וההנמקות משכנעים.	הצגת עמדה חלקית ו/או מעורפלת: - המתייחסת לאחד מן הסעיפים הבאים: - היא מבוססת על נתונים ועובדות. - הטענות וההנמקות משכנעים.	הצגת עמדה מעורפלת ללא ביסוס וללא טענות משכנעים.
שימוש באמצעי עזר	שימוש יעיל ברוב אמצעי העזר הרטוריים הבאים: - פתיח עם הבטחה/ מעוררת סקרנות/ מפתיעה / יוצרת צפייה. - חזרתיות. - שאלות רטוריות. - בנייה של 'סיפור'. - סיום יצירתי עם שאלה מעניינת/ אנקדוטה מיוחדת / נתון סטטיסטי מפתיע.	שימוש יעיל במחצית מאמצעי העזר הרטוריים הבאים: - פתיח עם הבטחה / מעוררת סקרנות / מפתיעה / יוצרת צפייה. - חזרתיות. - שאלות רטוריות. - בנייה של 'סיפור'. - סיום יצירתי עם שאלה מעניינת / נתון סטטיסטי מפתיע.	שימוש בלתי יעיל באחד מאמצעי העזר הרטוריים הבאים: - פתיח עם הבטחה / מעוררת סקרנות/ מפתיעה / יוצרת צפייה. - חזרתיות. - שאלות רטוריות. - בנייה של 'סיפור'. - סיום יצירתי עם שאלה מעניינת / אנקדוטה מיוחדת / נתון סטטיסטי מפתיע.
	שימוש יעיל במצגת / לוח עשירים בהיצגים חזותיים ודלי מלל העומדים בשניים מהקריטריונים הבאים: - ההיצגים החזותיים מוסיפים מידע / המחשה / רושם לדברים הנאמרים בעל-פה. - ההיצגים החזותיים מלווים בהומור. - ההיצגים החזותיים מעוררים סקרנות / ציפייה / הפתעה.	שימוש יעיל במצגת / לוח עשירים בהיצגים חזותיים ודלי מלל העומדים בשניים מהקריטריונים הבאים: - ההיצגים החזותיים מוסיפים מידע / המחשה / רושם לדברים הנאמרים בעל-פה. - ההיצגים החזותיים מלווים בהומור. - ההיצגים החזותיים מעוררים סקרנות / ציפייה / הפתעה.	שימוש בלתי יעיל במצגת / לוח שבהם היצגים חזותיים.
עמידה לפני הקהל	שימוש יעיל בשפת גוף: - חיך במקומות נכונים. - שמירה על קשר עין. - משחק בנימה ובעוצמת הקול. - שימוש מושכל בתנועות ידיים	שימוש יעיל בשפת הגוף בשניים מהקריטריונים הבאים: - חיך במקומות נכונים. - שמירה על קשר עין. - משחק בנימה ובעוצמת הקול. - שימוש מושכל בתנועות ידיים.	שימוש בלתי יעיל בשפת הגוף.

נספח 1: רשימת סוגיות מתוך התכנית 'שווה דיבור'

- תכונות של בנים ושל בנות - מולדות או נרכשות?
- ציפיות חברתיות מבנים ומבנות.
- השפעה של ציפיות חברתיות על בחירת מקצוע וקריירה בקרב בנים ובקרב בנות.
- דימויים של נשים ושל גברים בפרסומות / בסרטים / בשירים / בקליפים ועוד.
- השפעות של אגדות ילדים על תפיסות מגדריות.
- השפעת השפה על תפיסות מגדריות.
- הבניות חברתיות במשחקי ילדים.
- השפעות של משחקי ילדים על בחירת מקצוע אצל בנים ואצל בנות.
- מקצועות ותפקידים של נשים ושל גברים בחברה.
- תפקידים של בנים ושל בנות במשפחה.
- יחסי חברות בין בנים לבנות.
- הומו זו לא קללה.
- הטיות מגדריות בסיפורים היסטוריים.

נספח 2:

רשימת קישורים לאתרים המציעים 'טיפים' והמלצות לבנייה מיטבית של הרצאה

- הרצאות טד: איך בונים הרצאות בסגנון TED ב-3 שלבים?
- איך להעביר הרצאה מנצחת - מדריך לתלמיד הנבון
- כיצד לדבר: 'טיפים' למרצים
- דיבור בציבור - כללים לדוברים ולמאזינים/ משרד החינוך

נספח 3

נספח 3:

קישורים להרצאות מעוררות השראה בתחום המגדר

למורות ולמורים: חשוב לצפות בהרצאות המומלצות לפני שממליצים לתלמידות ולתלמידים. אם לדעתכם/ן הרצאה מסוימת איננה מתאימה, מחקו אותה מן הרשימה, וכמובן שניתן להוסיף רעיונות.

- נעמה רזנהק (תלמידה בת 14): איך מחנכים אותנו לדימוי של בנות ונשים
- מלאה יוספזאי: על זכייתה בפרס נובל לשלום
- נסיכת דיסני / ניצן כרמי ונעמה גרדי
- נסיכות ונסיכים בסרטי דיסני / יובל שיר

שבוע מגדר במוסדות החינוך

היחידה למגדר ולשוויון בין המינים ממליצה בחום לערוך בבתי-הספר שבוע שיוקדש להתייחסות אינטנסיבית לנושא המגדר והשוויון בין המינים.

כקבוצה מובילה יחשפו לקראת שבוע זה המחנכים והמחנכות לתהליך משמעותי הנוגע לתוכני מגדר ולעיצוב מטרות חינוכיות בתחום.

בשבוע זה יהיו התכנים שיעלו בכלל תחומי הדעת קשורים לתחום המגדר ויתוּספו פעילויות שיא שתיצורנה אפקט חינוכי חזק ומשמעותי.

להלן הצעות לפעילויות בתחום הפורמלי (שיעורים בשילוב תחומי דעת מגוונים) ובתחום הבלתי פורמלי.

כמו כן, מצורפת הצעה לתהליך הבנייה של השבוע יחד עם המחנכים והמחנכות.

בקישור המצורף ניתן למצוא שתי חוברות של שבוע מגדר שנערכו בבתי-ספר שונים.

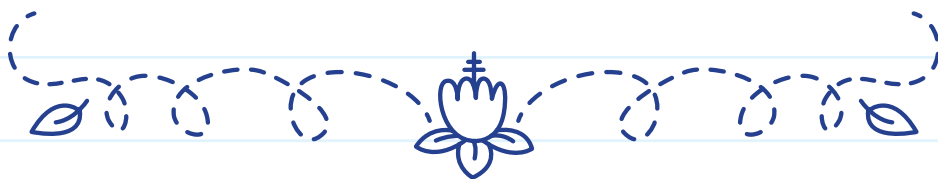
[דוגמאות לשבוע מגדר](#)

בחרו את הפעילויות המתאימות לתלמידים ולתלמידותיכן ונהלו אותן כפי שהן או התאימו לטעם ולמטרות ההנחיה.

מדריכות היחידה תשמחנה לסייע ברעיונות נוספים.

עיריית רעננה, עיריית כפר סבא, מועצה אזורית שער הנגב ורשויות נוספות מוצאות לנכון לציין זאת ברצף האירועים העירוני של מערכת החינוך.

אנא, קראו תגובות והתייחסויות מגוונות לשבוע מגדר במקומות שונים: [תגובת השותפות לעשייה](#).

הצעה לתהליך בנייה של שבוע מגדר ושוויון בין המינים בבית-הספר

מטרות הפעילות

- למידת נושאים בתחומי הדעת השונים בראייה מגדרית.
- עידוד להימנעות מסטריאוטיפים מגדריים באינטראקציה בין המינים.
- קידום שיח המערער על הזהויות המקובלות של התנהגות 'נשית' ו'גברית' בחברה, על מנת להרחיב ולקבל את מגוון ההתנהגויות והתכונות של נשים ושל גברים ואת הציפיות מהם.
- למידה ביקורתית והעלאת המודעות למצבם של הנשים בחברה.
- יצירת מרחב בטוח לכל תלמיד ותלמידה ביחס למגדר שלהם.

מורות/מחנכות

- סדנת מחנכות כללית - הבניות חברתיות וחינוך.
- חשיפת הרעיון של שבוע מגדר ומטרותיו.
- ישיבות צוות עם רכזי המקצועות - בניית שיעורים בראייה מגדרית.
- ליווי של המדריכה מהיחידה למגדר לבניית שיעורים.

מהלך הכנת שבוע מגדר בבית-הספר

- כינוס צוות מתוך בית-הספר שאחראי על הובלת השבוע: מנהל/ת, מורה מובילה 'שווה דיבור', מורה גבר, מורה נוספת.
- קביעת מועד בלוח השנה: אפשרות לציין אותו סמוך ליום האיש הבין-לאומי בשמונה במרס.
- קביעת מטרות משותפות בצוות המוביל.
- בניית מודל שבועי לדוגמה.

- חשיפת המטרות בצוות ההנהלה.
- הרצאה/סדנה בחדר המורות וחשיפת המועד והמטרות של שבוע המגדר.
- חלוקת מטלות לצוותים השונים בבית-הספר לקראת שבוע המגדר.

הצעות לפעילויות

- שיעורים בתחומי הדעת השונים בראייה מגדרית.
- ערב בנות - מחנכות.
- צפייה מונחית בסרטים מגדריים.
- תחרויות ספורט מעורבות.
- תחרות כרזות.
- אירוע שיא לסיכום השבוע.
- עירוב של מועצת התלמידים.

דוגמה לצוות מחנכות כללי - לקראת 'שבוע המגדר'

מטרות

- למידת נושאים בתחומי הדעת השונים בראייה מגדרית.
- עידוד להימנעות מסטריאוטיפים מגדריים באינטראקציה בין המינים.
- קידום שיח המערער על הזהויות המקובלות של התנהגות 'נשית' ו'גברית' בחברה, על מנת להרחיב ולקבל את מגוון ההתנהגויות והתכונות של נשים ושל גברים והציפיות מהם.
- למידה ביקורתית והעלאת המודעות למצבם של הנשים בחברה.
- יצירת מרחב בטוח לכל תלמיד ותלמידה ביחס למגדר.

מהלך

פתיח: הסבר קצר על ההבחנה בין מין למגדר (10 דקות)

תחנות למידה של 10 דקות:

- **סיפור הבריאה - "זכר ונקבה ברא אותם" - לימוד בחברותא.**
- תמונת עתיד של מקצועות ושל עיסוקים - צפייה משותפת בסרטון על מקצועות.
- דימויים של "איזו חברה אני רוצה?" - עבודה עם כרטיסיות על דימויים שונים של שוויון בין המינים.
- ייצוגים מגדריים במרחב הציבורי - משימה לניתוח הייצוגים בבית-הספר.
- שפה - מבחן בלשון נקבה.
- נתונים מהחברה הישראלית: בגרויות, מדעים, דיבור בכיתה.

15 דק' לתחנה - עוברים ב-3 תחנות (50 דקות)

סיכום משותף (20 דקות)

הצגה של המטרות ושל לוח האירועים לשבוע המגדר לחטיבה.

דוגמאות לשיעורים ב'שבוע המגדר'

נשים בתרבות ישראל

יעדי ביצוע

1. התלמידים והתלמידות ידונו ביחסים בין איש לאישה לאור סיפורי הבריאה שבפרק א' ובפרק ב' בספר בראשית.
2. התלמידים והתלמידות יחשפו את המשמעויות המגדריות המוטמעות בסיפורי הבריאה ביחס למקומן ולמעמדם של הנשים בחברה.

למורה

בספר בראשית מופיעים שני תיאורים שונים של בריאת האדם והאישה: בפרק א' "זכר ונקבה ברא אותם", ובפרק ב' נברא תחילה האדם, ולאחר שהתברר כי "לא טוב היות האדם לבדו", נוצרת האישה מצלעו. תיאורים אלו מציגים תפיסות שונות לחלוטין בכל הקשור למעמדה, למקומה ולתפקידה של האישה ביחס לזה של האיש.

סיפור הבריאה הראשון מציג תפיסת שוויון מוחלט בין האיש לבין האישה. האישה כמו האיש, נהגתה במחשבת אלוהים ונבראה על-ידו כגולת הכותרת של הבריאה. האישה כמו האיש, נבראה "כצלם אלוהים" והיא שותפה לאיש במעמד מיוחד זה של האדם. שניהם נבראו כתוצאה מהחלטה אחת, על-ידי בורא אחד, בעת ובעונה אחת ובמתכונת אחת. ההבדל ביניהם הוא נתון טבעי, אבל אין הוא מבטא עדיפות והיררכיה.

בתיאור הבריאה השני ההיררכיה ברורה. האיש נברא ראשון כשהאישה היא "עזר כנגדו". האישה נבנתה ממנו באופן משני, מצלע האדם. היא באה מן האיש: זה מקור שמה וזו מהותה.

בשיעור זה נבחן את המשמעויות השונות של סיפורי הבריאה כסיפורים המשפיעים על עיצוב דמותה ועל ייעודה של האישה עד לימינו אנו.

מהלך הסדנה

1. נחלק את הכיתה לקבוצות בנות 4 תלמידות ותלמידים. כל קבוצה תקבל את נספח א' - שני סיפורי בריאת בני האדם - ותתבקש להכין הצגה / קטע תנועה שמתאר את שני הקטעים.
2. התלמידות והתלמידים יציגו את מה שהכינו.

דיון

- מהו ההבדל בין שני סיפורי בריאת האיש והאישה?
- מהו ההבדל במעמדה של האישה על-פי שני הסיפורים? לשם מה נבראה האישה?
- מהו היחס בין האיש לאישה?
- איזה סיפור אתם/ מעדיפים/ות? הסבירו?
- איזה מהסיפורים מתאים, לדעתכם/, ליחסים המוכרים בין בנים לבנות? בין גברים לבין נשים?

3. נקרא את הקטע המצורף

“

הגזע האנושי הוא ציפור בעלת שתי כנפיים. כנף אחת - נקבה והשנייה - זכר. עד ששתי הכנפיים לא תתפתחנה בצורה שווה, האנושות לא תהיה מסוגלת לעוף. עכשיו יותר מאשר אי-פעם העניין הנשי הוא עניין של האנושות.

בוטרוס בוטרוס ראלי

דיפלומט ופוליטיקאי מצרי שכיהן כשר החוץ של מצרים בין השנים 1977 - 1991 וכמזכ"ל האו"ם בין השנים 1992 - 1996.

”

- איך מתחבר הקטע הזה עם שני סיפורי הבריאה?
- מה דעתכם/ על הרעיון שמובע בדברים אלה? מדוע? במה מתקשה היום האנושות להתקדם לנוכח חוסר השוויון?

4. **נערוך סבב סיכום** שבו ישתפו התלמידות והתלמידים בעניין אחד שבו הם/הן שואפים/ שואפות ליתר שוויון: בכיתה, בחברה או בכל מרחב אחר.

הצעה לערב בנות - כיתתי

מטרות

- העלאת המודעות לשיח המגדרי השוויוני בין בנות לבנים, בקרב הבנות.
- יצירת מרחב בטוח לבנות הכיתה לשוחח ולהיפגש.
- מפגש בלתי פורמלי ייחודי עם מחנכת/מחנך הכיתה.

הכנה

כשבועיים לפני המועד יערך מפגש מכין של נציגות הכיתה שתיקחנה חלק בהכנת הערב.

מהלך

17:30	התכנסות של הבנות המכינות לתכנון ולארגון הערב.
18:30	התכנסות של כל הבנות המוזמנות לדיון בדרך שנבחרה לעריכה חגיגית של האירוע.
19:00-20:00	הפעלה כיתתית
20:00	סיום הערב בדרך חגיגית נבחרת
20:30	פיזור

פתיחה (25 דקות)

סבב שמות עם תכונה שמתחילה באות של השם שלי (5 דקות).

משחק כדור: מישהי זורקת למישהי אחרת כדור. זו שמקבלת את הכדור נשאלת שאלה על-ידי זו שזרקה ועליה לענות (10 דקות).

מי כמוני אוהבת ל... חושבת ש... על משקל הרוח נושבת (10 דקות). התלמידות יושבות במעגל ונערה אחת יושבת באמצע. כיסא אחד מוצא החוצה. התלמידה שבמרכז אומרת: "מי כמוני אוהבת שוקולד?" כל מי שאוהבת שוקולד כמוה קמה ממקומה ועליה להתיישב על הכיסא הריק. כולל התלמידה שאמרה את המשפט. מי שנותרת ללא כיסא כי לא הספיקה להתיישב, צריכה להגיד את המשפט הבא.

הפעלה מרכזית (45 דקות)

שעון פגישות: כל אחת מקבלת שעון ועליה לקבוע פגישות עם בנות מהקבוצה. לכל נושא שבו ידובר בפגישה יוקצו 1 - 2 דקות. המפגש הוא הדדי, ולכן על כל בת זוג לספר דברים בנושא מסוים (35 דקות).

הנושאים:

1. ההורים שלי
2. מה שאני הכי אוהבת לעשות
3. החלום שלי
4. הסרט שאני הכי אוהבת
5. משהו טוב שאני רואה אצלך
6. החברים והחברות שלי
7. בית-ספר
8. השנאות שלי
9. משהו שיפתיע אותך
10. בנים
11. אוכל
12. מודל לחיקוי עבורי

שאלות לאחר הפעילות עם שעון הפגישות: איך הרגשתי אחרי הפעילות? האם גיליתי על עצמי דברים חדשים? אני מקשיבה יותר או מדברת יותר? עד כמה אני פתוחה לדבר על עצמי? האם היו נושאים שהתקשיתי לדבר עליהם? האם גיליתי דברים על מישהי אחרת שלא ידעתי עליה קודם לכן? האם הופתעתי ממה שגיליתי?

ציוד: כדור, דפי שעונים, כלי כתיבה

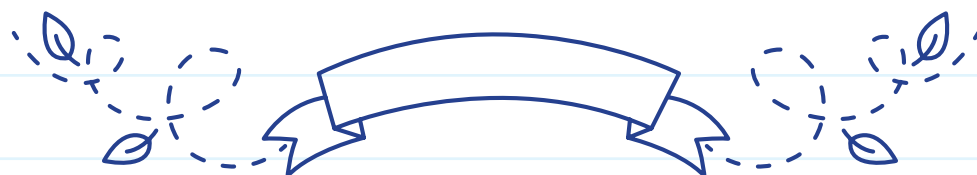
משחקי היכרות נוספים - היכרות ממקום אחר

- מעגל תנועה עוברת - מי שמתחילה עושה תנועה כלשהי. זאת שאחריה מעבירה את התנועה בהגזמה, מרחיבה את התנועה.
- מקלחת יבשה - לשפשף יד ביד ולעשות עיסוי לחלקי הגוף השונים. לשפשף את הפנים, את הכתפיים וכך הלאה....
- כל אחת מציגה את שמה עם תכונה שמתחילה באות הראשונה של השם. יש לחזור בסבב על כל השמות שצוינו (למשל - מרב מוזיקלית, שירי שאפתנית וכו').
- כל אחת מציגה את עצמה עם תנועה שמתאימה לשמה / תנועה סתמית. כולן משמשות המראות שלה וחוזרות על אותה תנועה.
- זרועות לצדדים, וטופחים יחד על החזה. שוב זרועות לצדדים וטפיחות על הצלעות. אפשר לשלב קולות (טפיחות על החזה מחזקות את הביטחון העצמי).
- מסתכלים למישהי בעיניים ומחליפים מקום מבלי להתנגש במעגל. התקשורת היא בעיניים בלבד, ללא מילים.
- לפי סדר, כל אחת מהמשתתפות אומרת: "לו הייתי עכשיו מזג אוויר הייתי..." ומתארת את הרגשתה ברגע זה (סערה, שמש, קשת בענן, רוח קלילה, גשם...). המנחה מתחיל.
- מילה שמתארת מה הייתי רוצה להביא לקבוצה שלנו, למעגל שלנו.
- סיפור קבוצתי - כל אחת אומרת מילה ויחד יוצרים סיפור - קודם כול - כיפה אדומה ואחר סיפורים אחרים.
- מציאת המרכז Grounding: התנדנדות ימינה ושמאלה עד שמוצאים את המרכז. התנדנדות קדימה אחורה. חיבור בין החלק העליון לחלק התחתון. מהו המרכז שלנו? חיבור לעצמנו.
- עבודה בזוגות על אנרגיה: מתחלקים לזוגות, האחת מאחורי האחרת. האחת משפשפת ידיים ומניחה אותן על הכתפיים של האחרת. המנחה מבקשת לעבור לשכמות, למרכז הגב, לגב התחתון. לטפוח על הגב. לשוב ולהניח ידיים על השכמות. להרפות לאט-לאט. עד מתי מרגישה האחרת את הידיים על גבה על-אף שהאחת כבר עזבה? (יש תחושה של האנרגיה). מתחלפות.

- בנות מוסרות כדור ורצות כדי להתייצב מאחורי מי שלה נמסר הכדור, ועליה להמשיך למסור אותו. בשלב מסוים מוסיפים עוד כמה כדורים ומתחילה אנדרלמוסיה. זהו תרגיל חימום ותרגיל שצוחקים בו בגלל ההחמצות הרבות.
- משפט אחד המבטא אמת ואחר המבטא שקר על משהו מצחיק / מפחיד / מרגש / מוזר... שקרה לי - על הקבוצה לנחש מהי האמת..
- על כל אחת להניח במרכז המעגל חפץ שמספר על עצמה, ולספר את הסיפור של החפץ.
- בנות מדביקות זו לזו דף חלק על הגב וכולן מסתובבות במעגל וכותבות האחת לאחרת תכונות שהן רואות בה. אחר כך מתיישבים במעגל, כל אחת קוראת את מה שכתבו עליה ומתייחסת לדברים. האם הופתעה? מה צפוי? מה "ממש לא היא" וכו'. תרגיל היכרות מצוין (אם מדובר בקבוצה שחברותיה כלל אינן מכירות זו את זו ניתן להוסיף להנחיה "לכתוב רושם ראשוני". זוהי הזדמנות נדירה להבחין ברושם שאדם יוצר בקרב מי שאינם מכירים אותו).
- תרגיל חימום פיזי - כל אחת בתורה במעגל בוחרת איבר בגוף לתרגילי חימום, וכולן מצטרפות אליה בסבב.
- שאלות מנחות יצירתיות בסבב ההיכרות הראשון - איפה היית בוחרת להיות לולא היית כאן עכשיו? מהו המקום הבא שהיית בוחרת לנסוע אליו לחופשה? מהו החלום שלך? (זוהי הזדמנות גם למנחה להכיר את הקבוצה מזווית אחרת, כמה חופש פנימי יש לכל אחת לדמיין, איך הן מגיבות האחת לאחרת וכו').
- התמקמות בשורה על-פי גובה, על-פי מספר נעליים, על-פי מיקום במשפחה, תאריך לידה וכד'..
- משחקי תופסת למיניהם לשבירת קרח ול'חימום' - תופסת צבעים, טלוויזיה וכד'.. תופסת ישיבה.. 'תפסוני' / הליכה בחדר באופן איטי, מהיר, בין אנשים, בשילוב תנועות, 'פריז', וכד'.
- הצגה עצמית דרך דמות מתוך סרט, ספר או סדרה. מלמדת על התמקמות ראשונית בקבוצה על התפקיד ועל התפיסה העצמית..
- הצגת החברה היושבת מימין כאילו 'היא' זו 'אני'.

- הליכה בחלל החדר כאשר המשחק תלוי ונמשך כל עוד מוצבות במרכז 3 בנות לפחות (אפשר שתהיינה יותר, אבל לא פחות) שמוחאות כפיים כל הזמן. החברות בקבוצה יכולות להיכנס ולמחוא כפיים, להתחלף וכל זאת מבלי לדבר. פשוט לדאוג שתהיינה 3 בנות, או להתייאש והמשחק ייגמר. המשחק הזה מסמל את המאבק בין הפנים לחוץ שבתוכנו, האם אנו שואפים להיות במרכז או שטוב לנו בשוליים, או שמא ההגדרות שלנו לפנים ולחוץ שונות, ובנוסף, ניתן לצאת מהמשחק לדיון קבוצתי "מי קבע איפה הפנים ואיפה החוץ?" ואיפה מעניין יותר? והאם אנו מרגישות מחויבות ונישאר כל הזמן במעגל הפנימי ונמחא כפיים, והאם צריך להיות לנו אכפת או לא?? וכו'..
- תרגיל בזוגות - כל אחד מבנות הזוג מדברת במשך 5 דקות ברצף, והאחרת רק מקשיבה. אחר כך מתחלפות. פעולה שמביעה קבלה או דחייה. דיון קצר - מה קשה יותר, לדבר או להקשיב? (מומלץ להפעיל את המשחק בשיעור השני - כהתחלה לשיח על כוחה של הקבוצה, על חשיבות ההקשבה, השיתוף, האמון, התקשורת נכונה וכו').
- כולם יושבות במעגל צפוף על כיסאות. מוציאים כיסא אחד ועל חברות הקבוצה לנוע כל הזמן מכיסא לכיסא במהירות, ולא לתת אפשרות לזו שלנלקח ממנה הכיסא להתיישב. מביע לכידות קבוצתית ואת הקושי להצטרף למעגל.
- לסיום מפגש - העברת חוט מכדור צמר. כל אחת מותחת חוט בינה לבין חברה, ותוך כדי המתיחה אומרת דברים חיוביים על החברה, או מספרת על דברים שקיבלה ממנה, וכך הלאה.. לבסוף נוצר שתי וערב של חוטים בכל המעגל ואווירה טובה.
- מציירים 2 דגים המביעים קונפליקט - דבר שקשה לי איתו, מישהו שקשה לי איתו. אחר כך יוצרים לדגים האלה סוג של ים ומקשרים ביניהם. ניתן גם להמחזיז.
- הדָבֵק (קולאז') של המשפחה שלי, או תפקידים במשפחה וההבדלים ביניהם.
- מביאים שיר שכל אחת אוהבת כדי להשמיע אותו לכולם ולספר מדוע.
- מציגים לקבוצה בנק מילים. על כל אחת לכתוב סיפור מהמילים הללו, ומי שרוצה יכולה לקרוא אותו בקול.
- יושבים במעגל. כל אחת מביאה חפץ שמאפיין אותה, או שהיא רוצה להביע באמצעותו משהו, ותספר דרך החפץ על עצמה - מדוע הביאה דווקא את החפץ הזה.

אמנות ומגדר

מטרות

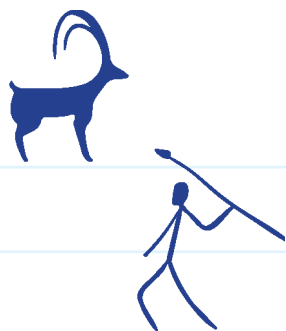
1. פיתוח חשיבה ביקורתית על ייצוגים של נשים באמנות.
2. בירור מעמיק של אידיאל היופי, כיצד נוצר וכיצד הוא משפיע עלי?
3. הכרת נשים אמניות.
4. פיתוח יצירתיות אישית.

למורה

עד מחצית המאה ה-19 לא עסקו נשים באמנות באופן מקצועי. אולם, ידוע על מספר לא קטן של נשים שאכן עסקו באמנות, אך הן לא התפרסמו מסיבות שונות. כך לדוגמה נשים שעסקו באמנות בתקופת הרנסנס - החתימה על עבודותיהן נשאה את שם הגילדה ובית האב. האומנויות השימושיות (תפירה, רקמה) נחשבו נחותות ו'נשיות' ליד האומנויות הגבוהות שיוחסו לתכנים 'גבוהים' כמו חשיבה מופשטת או היכולת לערוך חישובים כפי שנדרש בחוקי הפרספקטיבה. תכנים כמו ציורי משפחה, אימהות ופרחים נחשבו 'נמוכים' לעומת תכנים 'גבוהים' כציורים שעוסקים במלחמות, במנהיגים ובאירועים היסטוריים. במאה ה-20 החלו אמניות כמו מארי קאסט, פרידה קאלו וג'ורג'יה אוקיף להתפרסם בציורים שעוסקים בדיוקן העצמי הנשי מנקודת מבטה של האישה ולעסוק בתכנים שנחשבו עד כה כ'לא חשובים' כמו ציורי ילדים.

פתיח: נפתח בשאלות כלליות לדיון בנושא מגדר ואמנות

- אילו אמנים ואמניות מוכרים לכם/ן? האם מוכרים אמנים רבים יותר ומדוע?
 - האם אמנות היא מקצוע 'נשי' או 'גברי', ומדוע?
 - אילו נושאים באמנות נחשבים 'נשיים' או 'גבריים' ומדוע? מה דעתכם על כך?
 - אילו חומרים הנמצאים בשימוש לשם יצירה אמנותית הם 'נשיים' או 'גבריים' ומדוע? מה דעתכם/ן על כך?
 - האם ישנם צבעים שמזוהים עם 'נשיות' או עם 'גבריות'? אם כן, מדוע? מה דעתכם/ן על ההבחנות האלו?
 - כיצד ניתן להשפיע באופן יצירתי על הבניות תרבותיות וחברתיות שמגבילות אותנו?
- מוצעת פעילות אחת ל- 45 דקות. שיעורים נוספים בנושא גרפיטי ארט ודיוקן עצמי תוכלו למצוא באתר היחידה.**

שיעור 1

א. בעקבות ציורי מערות פרה-היסטוריים

יעדי ביצוע

1. התלמידות והתלמידים יסבירו מיהו האדם הקדמון.
2. התלמידות והתלמידים יאתרו במקורות מידע שונים התייחסות או אי-התייחסות לנשים הכלולות בקבוצת האדם הקדמון.
3. התלמידות והתלמידים יעלו השערות על מניעי הנשים והאנשים הקדמוניים לצייר, והשערות על נושאי הציור, על חומרי הציור ועל סגנונות הציור.
4. התלמידים והתלמידות ידונו בהשערות ויציעו תשובות.

למורה

ציורי מערות הם ציורים שנמצאים על קירות מערות ותקרות. לרוב מתייחסים לאלה שמוצאם פרה-היסטורי. הציורים המוקדמים ביותר במערות באירופה צוירו לפני כ-40,000 שנה והם נמצאים במערת אל קסטיו בקנטבריה שבספרד. מטרת ציורי המערות מתקופת האבן הקדומה אינה ידועה. הראיות מצביעות על כך, שהם לא נועדו רק לקישוט אזורי המגורים. שכן, במערות שבהן הופיעו הציורים לא נמצאו סימני חיים מתמשכים ולעיתים קרובות אין אליהן גישה קלה. על-פי תיאוריות מסוימות, נועדו הציורים לתקשורת עם אחרים, בעוד שעל-פי תיאוריות אחרות מיוחסת להם תכלית דתית או טקסית.

הנושאים הנפוצים ביותר בציורי מערות הם חיות פרא גדולות כגון ביזון, סוס, שור הבר ואיילים. מלבד אלה נמצאו טביעות של יד אדם ודפוסים מופשטים שנעשו בעזרת אצבעות.

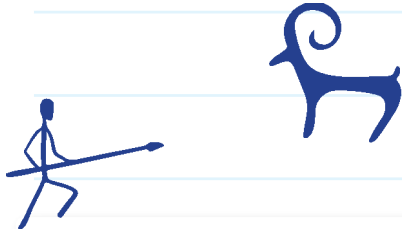
מהלך הסדנה

נפנה את התלמידים/ות לרשימת קישורים ונבקש מהם/ן לענות על השאלות על-פי אחד הקישורים:

1. מיהו האדם הקדמון?
2. מהו המידע שיש לנו על האיש הקדמונית? האם יש בכלל מידע כזה?

רשימת מקורות לבחירה

אדם (סוג); נדידת האדם הקדמון; פריצת דרך באבולוציה: "התגלה אדם קדמון";
בעקבות האדם הקדמון בנחל מערות; חמש תגליות מדהימות על האדם הקדמון;
ציורי האדם הקדמון

1. לפני הדיון במליאה נקרא יחד את הקטע הבא:

“

מחקר: ציורי המערות נעשו בידי נשים

ארכיאולוג שחקר את טביעות כף היד בציורים הפרה-היסטוריים קבע, כי רובם נעשו על-ידי נשים. המדען: "אנשי המחקר הארכיאולוגי שבדקו את ציורי המערות ברחבי אירופה קבעו, כי נשים הן האמניות המסתוריות של התקופה הפרה-היסטורית. במחקר נבדקו טביעות כף היד המופיעות בציורי מערות רבים כדי לקבוע אם הן היו שייכות לגברים או לנשים. המחקר מערער על ההנחה הרווחת בתחום, כי ציורי הקיר נעשו על-ידי ציידים גברים. מערות לא היו רק לגברים שרדפו אחרי ביזונים".

(מתוך נשיונל גיאוגרפיק)

”

דיון

- מי היה 'האדם הקדמון'? מדוע הניחו החוקרים שמדובר בגברים?
- מהן הסיבות לכך ש'האדם הקדמון' צייר? באילו חומרים השתמש? ומה צייר?

פעילות יצירתית: ציירו בסגנון 'האנשים הקדמונים' את עולמם של הנשים ושל הגברים וצרפו את כפות הידיים של הנערות ושל הנשים כדי 'להטביע חותם'.

חומרים: ניירות, קרטונים, פחם, פנדה, גואש, פלסטלינה.

תהליך העבודה: ציירו בעקבות ציורי המערות (עבודה אישית או קבוצתית) ציורים בסגנון אנשי ונשות המערות. ציירו את עולמה של קבוצת האנשים הקרויה 'אדם קדמון' והטביעו את כפות הידיים.